

EVANGÉLIKUS Életo

Gundel Takács Gábor:
Ne néző légy,
hanem játékos!

**Dinoszauruszok
és a Biblia**

**Filozofálgatás
lekvárral**

*Isten országa bennünk,
köztünk, általunk*

Tizenharmadszor rendezték meg
a Szélrózsa találkozót

**LEGFRISSEBB
GYERMEKKÖNYVÜNK
10% KEDVEZMÉNNYEL**

MÉLYEBB TUDÁS. MÉLYEBB HIT.

A HÓNAP KÖNYVE

Hogyan kapcsolódnak a dinók a Bibliához?

AUGUSZTUS HÓNAP KÖNYVE MEGVÁSÁROLHATÓ
ÜZLETÜNKBEN VAGY A LUTHERKIADO.HU OLDALON.

KÖZÖTTÜNK

Talán soha nem vártuk még ennyien és ennyire a Szélrózsza evangélikus ifjúsági találkozót. Mostani lapszámunk, mondhatni, Szélrózsza-különszám, hogy összefoglaljuk a találkozón zajlott értékes – lelki és egyéb – programokat azoknak, akik nem lehetek ott, és azoknak is, akik újraélnék vagy épp bepótolnák a párhuzamosságok miatt kimaradt programokat. Balczó Mátyás mint „első-bálozó”, azaz „első szélrózsászó” a jegyzetében – talán nem túlzás ezt állítani – minden résztvevő érzéseit foglalta össze az ideai találkozó kapcsán: „Találkozások és ölelések. Nevetések és kézfogások. Mosolyok és pillantások. Szavak és mondatok, énekek és gólok. Imák és csendek, ízek és kortyok, viccelődések és beszélgetések – három szóval mindez: közöttetek az Isten.”

Pál Feri atya lélektani szempontból világított rá az ideai fesztivál motójának igei háttérét adó szentírás szakaszra (Lk 17,21). A mentálhigiénés szakember ezúttal is szórakoztató, közérthető és hasznos gondolatokban gazdag előadásának összefoglalóját is közreadjuk.

Grecsó Krisztián író, költő – a találkozó fő előadóinak egyike – megkapó őszinteséggel beszélt a hitkereséséről, az Istennel való kapcsolatáról is: „Nagyon nehéz volt azt megértenem és elfogadnom, hogy a hullámszám a hitben a hit megélésének a része. Korábban nem tudtam, hogy ha kétegyem vannak, akkor az ugyanúgy része lehet az Úristennel való kapcsolatomnak.”

„Több mindentről le kell mondanunk az életvitelünkben azért, hogy a gyerekeinknek és az unokáinknak is legyen majd hol élniük, mert az emberiség eljutott oda, hogy ami van, az fenntarthatatlan. Ez nem riogatás, ez tény” – ezt már Homoki Pál írja *Égtájéoló* rovatunkban az ideai aszállyos nyári kapcsán, felhívja a figyelmet keresztényi felelősségünkre.

■ KÉZDI BEÁTA

Ne néző légy, hanem játékos!

Nyíltan beszél a hitéről az *Evangélikus Élet* számára 2016-ban adott interjúja óta, ám nem meggyőzni akar, hanem éppen az egyéni út küzdelmeire és szépségére hívja fel a figyelmet. Gundel Takács Gábor sportkommentátor a Szélrózsza nagyszínpadán is elmondta, miért biztos benne, hogy Isten kézen fogta őt.

23. oldal

Lélek, zene, evangélikus identitás

„Bármikor lépsz be ebbe a házba, reggel nyolctól este tíz óráig szünet nélkül szól a hangszer” – jegyezhetette föl riporterünk az Evangélikus Kántorképző és Egyházzenei Intézetben. Hogy miért oázis sokaknak a főtí Mandák-villa, egyebek mellett az is kiderül a százhatvannyolcadik nyári tanfolyamról készült beszámolóinkból.

27. oldal

Dinoszauruszok és a Biblia

Isten valószínűleg a hatodik napon alkotta meg a dinoszauruszokat. A kihalt őslények manapság is töretlen népszerűségnek örvendenek. Michelle Medlock Adams a *Dinós áhitatok – Ásd bele magad a dinoszauruszok és a Biblia világába!* című könyvében a dinók bemutatása mellett a Szentírás üzenetét sem hagyja ki.

32. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Tóth-Rosta Izabella	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Rác Dénesné	6
A hónap igéje – augusztus • Balicza Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Égtájéoló • Homoki Pál esperes írása	16
Az igehirdető műhelyében • Az íróasztalnál: Buday Barnabás	18
Interjú • Grecsó Krisztián hitkereséséről, apává válásáról, történetmeséléséről	19
Fókusz • Pál Feri atya Isten országának megvalósulásáról	22
Interjú • Ne néző légy, hanem játékos! – Gundel Takács Gáborral a színpadon	23
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	26
Riport • Lélek, zene és evangélikus identitás	27
Fókusz • Eszmecsere a keresztény nemzet mítoszáról	30
Ajánló • Dinoszauruszok és a Biblia	32
Fókusz • Több nej, több anyós	34
Jegyzet • „Hálaének” első Szélrózsáról • Balczó Mátyás írása	35
Ifjúság • Hegedűs Attila rovata	36
Múltidéző • Egyházunk és a demográfiai változások a múlt század első felében ...	38
Kultúrkörök • Van képük hozzá!	40
Krónika • Hírek, tudósítások	42
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Magyarokuti Tóth Katalin	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Garas Krisztina Judit	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Magyar Károlyné Bóka Julianna nyugalmazott munkaügyi személyzeti ügyintéző – Pálfa. Bár meg voltam keresztelve, és itt, a pálfai templomban konfirmálkoztam, de hosszú ideig nem vagy csak ünnepnapokon jártam a templomba. Családomban édesanyám volt, aki buzgón hitt Istenben. Neki szívügye lett a templom, az itteni közösség. Akkor döböntem rá a hit gazdag áldására, amikor tíz évvel ezelőtt először őt, majd rá nyolc hónapra a bátyámat is elveszítettem. Gyászomon az Istenbe vetett hit segített át. Minden problémám megoldásában éreztem Isten gondviselő szeretetét. Mára a gyülekezet lett a családom.

Elhatároztam, hogy nem hagyom a tíz éve még romokban lévő templomot és imatermet tönkremenni. Hosszas előkészületek, pályázati források felkutatása és sikeres megpályázása, valamint nem csekély önkéntes munka árán sikerült elérni: a pálfai templom teljes tetőcserén esett át. Kicszereltük a nyílászárókat is, felújítottuk az aljzatot és a padokat. Az imaterem is megújult. Jelenleg a templom külső felújításán fáradozunk.

Az istentiszteletet készülődés, várakozás előzi meg. A templomban megnyugvást és közösséget élek meg. Itt nemcsak a hit kérdéseiről beszélgetünk, hanem bármilyen, minket nyomasztó kérdést bizalmasan, közvetlenül meg tudunk osztani egymással. Innen úgy megyek haza, hogy nekem semmi problémám nincs, csak hálás vagyok. „Az Úr csodásan működik...” – ez az én személyes imádságom, egyben hitvallásom is.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

NYÁRI SZÜNET AZ ORSZÁGOS IRODÁBAN

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája augusztus 1. (hétfő) és augusztus 12. (péntek) között zárva tart, az ügyintézés ez idő alatt szünetel. Az első munkanap az országos irodában augusztus 15. (hétfő), a szokásos munkarend szerint.

Forrás: MEE OI

ORATIO OECUMENICA

Örökkévaló Isten, mennyei Atyánk! Hálát adunk neked, hogy oly sokféleképpen megmutatod szeretetedet életünkben. Hisszük, hogy atyai szeretettel figyelsz imádságunkra is.

Könyörgünk, adj nekünk nyitott szívet és olyan lelki látást, amely észreveszi gondviselésed jeleit a mindennapokban. Add, hogy mindezt megbecsüljük, és így minden körülmények között hálás szívvel éljük életünket.

Kérünk, őrizd meg hitünket, és adj türelmet akkor is, amikor szükséggel és hiányokkal teszel minket próbára, vagy amikor fájdalommal, szenvedéssel látogatod meg és formálsz életünket. Add, hogy ezeket is alázattal fogadjuk atyai kezedből. Add, hogy Jézus Krisztusban, az ő személyében és tanításában felismerjük a te legtisztábban kirajzolódó arcodat, megérezzük a Jézusból és tanításából áradó jószagodat, békességedet és irgalmadat.

Nyisd meg lelkünket, hogy szívesen fogadjuk minket formálni akaró atyai akaratodat. Így építsd egyházadat és gyülekezetünket is, hogy közösségünk a te szeretetedet sugározza. Áldj meg minket mindennapi feladataink közt, és segíts, hogy azokat hűséggel végezzük. Áldj meg magánéletünkben, családi közösségeinkben és minden emberi kapcsolatunkban. Vigyázz ránk, ha úton vagyunk, ha pihenünk, és oltalmazd a családban és hivatásban reánk bízottakat.

Áldd meg azokat, akikre nagy felelősséget bízál: városunk, országunk és a világ vezetőit, hogy felismerjék és kövessék akaratodat. Könyörgünk, fekezd meg a háborúskodást, támogasd a békét és jólétet eredményező erőfeszítéseket.

Add meg nekünk, hogy földi rándokutunk mulandó földi kincsei és ajándékai között soha ne tévesszük szem elől életünk legfőbb, örökkévaló célját! Őrizd meg minket az örök üdvösségre a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 7. VASÁRNAP – JN 12,44–50

Váratlan új kezdet

Halljuk-e? Ebben a nyári hőségben gyakoriakká váltak nálunk a viharok. Senkinek sem kell magyarázni, milyen gyorsan történik ilyenkor minden. Egyik pillanatról a másikra szél támad, nagy mennyiségű víz és olykor jég árasztja el a környéket villámok és mennydörgés kíséretében. Ha pedig mindez este történik, elmehet az áram, és azt vesszük észre, hogy megrekedtünk a viharos, sötét csendben. Aztán ugyanilyen váratlanul tér vissza a világosság.

A viharok tele vannak váratlan fordulatokkal, kiszámíthatatlan sötétséggel, ugyanakkor meglepő világossággal és nem várt robajjal. Néha Krisztus érkezése is lehet hasonló viharos jelenség, ugyanakkor szélcsendhez hasonló megállás is.

Ebben a mai igében a Fiú hangos szóval közli hallgatóságával a mondanóját, de vajon hallják-e, és ami még fontosabb kérdés: értik-e a sok más egyéb zaj, beszéd mellett a lényegét? Ami viszont még nagyobb kérdés számunkra: mi halljuk-e, értjük-e?

Áramszünet. János evangéliuma nagyon alaposan megjárja a sötétség mélységeit és a világosság magasságait. A két pólus villámcsapás jellegű váltakozása a sajátossága az evangéliumnak, ez a kontraszt mutatja meg igazán azt a lényegét, amely sötétben, világosban is vonzza a tekintetünket.

Szóljon akár villámló robaj vagy belső csend kíséretében, Krisztus szava minden esetben változást idéz elő. Adott esetben a régi elmúlását eredményezi, új hajtás fakad, és minden növekedésnek fényre van szüksége. Jézus a hangos beszédében összefoglalja a lényegét, napvilágra hozza mindazt, amit tudunk, hinnünk kell. Nem összezavar, hanem megállásra, feltekintésre int.

Mi, akik mindezt olvassuk vagy halljuk, hisszük-e, hogy Krisztus világossága a teremtett világnak?

Hirtelen. Ha éjszaka felébredek, és innék egy pohár vizet, nem szeretem felkapcsolni a villanyt. Olykor nagyokat rúgok az ágy sarkába, vagy megbotlom valamelyik macskában. Ilyenkor mindig megállapítom, hogy nem éri meg a sötétben botorkálni, hiszen a fájdalom vagy a meglepetés hatására úgymint felébredek.

Gyakran ilyennek képzelem azokat a napokat, amelyeken eltávolodunk Istentől. Ébren, tudatunknál, mégis fény nélkül botorkálunk. Emlékezzünk rá, hányszor voltunk már ilyen reménytelen sötétben! Biztos vagyok benne, hogy mindannyian

„

átéltük már ezt. Amikor tudjuk, hogy valami hiányzik, érezzük, hogy szükség van valamire, mégis másfelé indulunk, mint ahonnan Isten hívó szava hangzik. Ebben a homályos keresésben hirtelen fényt árasztva kapcsolódik fel a lámpa, és utolér az ébredés.

Itt van. Ebben a pillanatban érezzük igazán, hogy itt van Krisztus. Nemhogy itt van, hanem végig itt volt! Nemcsak a vihar utáni csendben van jelen, hanem az éjszaka sötétjében korlát

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: OSAMA KHAN / UNSPLASH.COM

volt a lépcső mellett, leejtett puha párna volt a küszöb mögött. E felismerés után kezdődik a regenerálódás, a meghallás és az összekapcsolódás a Szentháromság Istennel, akinek hangja több ezer éve felülírja a hallgatást, a mennydörgést vagy a fegyverek zaját.

Ebben a sötétebb időszakban, amelyben ma élünk, tényleg nehezebben hallunk, mert a mi fülünket is elnehezíti minden más. Még szerencse, hogy nem a fülünkkel hiszünk! Földi, lelki viharainkban egy a biztos: a Szentháromság Isten itt van, velünk és közöttünk van.

■ TÓTH-ROSTA IZABELLA

Imádkozzunk! Mindenható Istenünk! Köszönjük, hogy olykor hangodat felemelve adod tudtunkra: velünk vagy. Ugyanakkor hálásak vagyunk azokért a csendekért is, amelyekben mellénk telepedsz. Kérünk, add, hogy észrevegyünk úgy a sötétségben, mint a világosságban. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (július 31.) *Ne légy tőlem távol, mert közel van a baj, és nincs, aki segítsen!* Zsolt 22,12 (1Kor 10,13b; Jn 6,1–15; ApCsel 2,41–47; Zsolt 87) A bajt mindig közel érezzük magunkhoz. Vírus, háború, az árak emelkedése, globális felmelegedés... Másról sem szólnak a hírek, és gyakran a szavaink sem. Hiszen mindez fáj, vagy félelemmel tölt el. „Hol van Isten?” – kérdezzük ilyenkor. „Távol” – hangzik a válaszuk. Mert így érezzük. Így érezte Dávid is hányattatásai között. De Isten szabadításának a megtapasztalása nem csak múltbéli emlék volt számára: tudta, a bajban bizalommal fordulhat az Úrhoz imádságban. Ha tehát úgy érezzük, hogy közel a baj, hagyatkozzunk ígéretére, hogy ő nincs távol, sőt velünk van minden napon a világ végezetéig (Mt 28,20).

Hétfő (augusztus 1.) *Békesség, békesség közel és távol! Ezt mondja az Úr: Meggyógyítom őt!* Ézs 57,19 (Róm 15,33a; Jn 6,47–51; Jn 8,21–31) Az ember egyik legfőbb vágya a gyógyulás. Leginkább csak testi értelemben. Pedig a léleknek és az emberi kapcsolatoknak is nagy szükségük van erre. Mert sokszor nincs békesség. Bennünk sem, és közöttünk sem. De ahol ott az Úr, nemcsak a szívekbe zárva, hanem láthatóan az életünkben, ott jó lenni. Oda szívesen érkeznek meg az emberek. Ott megbékél és gyógyul a lélek, ott bizalommal lehetünk egymás iránt. Ahol az Úr van!

Kedd (augusztus 2.) *Hiszen egy atyánk van mindnyájunknak, egy Isten teremtett bennünket! Miért vagyunk hát hűtlenek egymáshoz...?* Mal 2,10 (Fil 2,3; Mt 22,1–14; Jn 8,31–36) Az önmegvalósítás korában az emberek nehezen köteleződnek el, a kapcsolatok laza szálakkal szövődnek, sokan az első elmentés után hátat fordítanak egymásnak. Pedig önmagunk akkor lehetünk igazán, ha elfogadó és áldozatos szeretetben élünk, ha megtanuljuk elsimítani a viszályt a megbocsátás által. Mert erre teremtettünk. Arra, hogy testvérként éljünk ebben a világban. Talán ha nem képzelnénk többnek vagy jobbnak magunkat másoknál, ez könnyebben menne. Gondoljunk arra, hogy mind Isten teremtményei vagyunk, akik egyformán fontosak számára.

Szerda (augusztus 3.) *Kelj fel, tündökölj, mert eljött világosságod, rád ragyogott az Úr dicsősége.* Ézs 60,1 (1Thess 5,5; ApCsel 10,[21–23]24–36; Jn 8,37–45) Hát nem éppen ez a célja a sok önjelölt sztárnak és nyomukban sokaknak? Hogy tündököljenek, kitűnjenek a tömegből, velük foglalkozzon mindenki. Az ige azonban másféle tündöklésről beszél. Arról, hogy az Úr dicsőségét sugározhatjuk tovább. Márpedig ki le-

hetne hatalmasabb és ragyogóbb a mindenség Istenénél? Mi az övéből kaptunk fényességet, mely sugárzóvá, feltűnővé, láthatóvá teszi életünket, cselekedeteinket. Ráadásul míg az előbbi elvakít, majd bukáshoz vezet, az utóbbi felemel. Nemcsak engem, hanem másokat is. Lehet, hogy épp nem csodálnak érte tömegek, de Istennek kedves leszek. Kell ennél több?

Csütörtök (augusztus 4.) *Ezékiás [...] elolvasta [a levelet]. Majd fölment az Úr házába, és kiterítette azt Ezékiás az Úr előtt.* 2Kor 19,14 (Fil 4,6; 1Kor 10,16–17; Jn 8,46–59) AsszírIA királyának valósága szemmel látható: minden népet leigázott. Izráelt Isten sem menti meg ugyanettől a sorstól. Ezékiás király valósága szívvel-hittel fogható fel: kitergeti a levelet (és nem a szennyest!), vele együtt minden gondját, félelmeit, kétségeit az Úr előtt, mert bizonyosság számára, hogy a világegyetem Ura hatalmasabb minden ellenségénél, minden fenyegetésénél, saját aggodalmainál is. Benne bízz!

Péntek (augusztus 5.) *Ha Isten segít, a kőfalon is átugrom.* Zsolt 18,30b (2Tim 1,7; Lk 22,14–20; Jn 9,1–12) Sokféle kihívással, nehéz feladattal, aggasztó helyzettel, megoldhatatlannak látszó akadállyal szembesül az ember az élete során. Vannak, akik ilyenkor kétségbeesnek. Vannak, akik belevágnak a legkockázatosabb vállalkozásokba. Dávid, amikor Saul üldözte, és meg akarta ölni, a legbiztosabb utat választotta: veled, Uram, mindennel szembenézek és megküzdök. Ez az igazi bátorság. Aki így fordul Isten felé, az hiszi, hogy bármi történik vele, akár jó, akár rossz, az Úr nem hagyja el, élete, sorsa az ő kezében van. Ezért ragaszkodik még a küzdelmeiben, kétségeiben is az Úr útjához. Nem azért, mert ez az utolsó szalmaszál, hanem mert csak az Úr az, akinek van hatalma arra, hogy életet és reménytelit jövedt adjon.

Szombat (augusztus 6.) *Őrizkedj azért, és vigyázz nagyon magadra, hogy meg ne feledkezz azokról, amiket saját szemeddel láttál...!* 5Móz 4,9a (Jel 3,3a; Jel 19,4–9; Jn 9,13–23) Az emlékezés nem pusztán önmagáért van. Értelme abban rejlik, hogy tanulhatunk belőle, akár jó, akár rossz események zajlottak velünk. Nemcsak Izráel népe tapasztalhatta meg, hanem mi is tudhatjuk, hogy milyen áldást hoz Isten szándékai szerint, a vele való kapcsolatban élni, és milyen veszteséget, hiányérzetet okoz, ha nélküle élünk. Ezért Isten igéje biztasson minket arra, hogy az életünket ne úgy éljük, hogy majd lesz, ahogy lesz, hanem őrizzük, vigyázzuk az Úrtól kapott szent élet ajándékát. Ne feledjük, hogy tegnap, ma és holnap is kegyelemből élhetünk.

■ RÁC DÉNESNÉ

Ujjongó teremtés

Isten dicséretéről szól az ének, amely azon az ünnepségen hangzik el, amikor Isten ládáját elhelyezik Dávid városában, Sionban. Ez a láda régtől fogva Isten jelenlétét jelezte népe között. Elkészítésére még Mózesnek adta Isten az utasítást, és a pusztai vándorúton, a honfoglaláskor és az ellenségekkel folytatott harcokban általa védte és segítette Isten népét.

Amikor Dávid lett a király, nagy ünnepséggel új városába, Sionba vitette a ládát. A több napig tartó ünneplés az egész nép nagy eseménye volt. Áldozatokat mutattak be, tömegrendezvényekre került sor, a sokaság zenével és énekléssel dicsőítette Istent. Sőt még táncoltak is, Dávid király pedig ajándékokat osztott szét. Igazi szenvedélyes, ünnepi hangulat töltötte be a várost. Olyan lehetett, mint manapság egy népnünnepély vagy egy fesztivál.

Az ujjongás a váratlan, nagy öröm kifejezési módja. Ujjongunk, ha a csapatunk győz egy nagy jelentőségű meccsen, ha kedvenc előadónk énekel egy koncerten, ha nem várt anyagi nyereségre teszünk szert, de akkor is, ha a választottunk igent mond nekünk.

De mit jelenthet, amit igénkben olvasunk, hogy az erdők fái ujjonganak? Tudnak a fák ujjongani? Nos, nemrég olvastam egy tudományos cikket, amely szerint a növényeknek is van egyfajta reagálási képességük ingerekre, talán fájdalmat is éreznek, és képesek egymás között kommunikálni. Ezek a megfigyelések és kísérletek arra utalnak, hogy bizony, lehetséges a fák ujjongása. Nyilván nem úgy, hogy örömben ugrálnak, de világossá lesz, hogy az egész teremtettséget átjárja egyfajta információ, amelyről még csak keveset tudunk.

Ez az információ a létezés öröme, a Teremtő dicsérete. És a többi létezővel együtt a fák is részt vesznek ebben. Minden tavasszal újra és újra kihajtanak a leveleik, és virágba borulnak, illatoznak, termést hoznak, madarak fészkelnek rájuk, árnyat adnak – a fák így ujjonganak a teremtő Isten előtt.

Mostanában azonban inkább sírnak és szenvednek. Milliós számra dönti ki az ember az esőerdők fáit, pusztítjuk az élő és élettelen környezetünket, önző gazdasági érdekből felborítjuk a teremtettség ökológiai egyensúlyát. Ma inkább az az igaz, amit Pál apostol a *Római levélben* ír (8,22): „...az egész teremtett világ együtt sóhajtozik és együtt vajúdik mind ez ideig.”

De Pál apostol nem pesszimista, hanem realista, mert arról is szól, hogy eljön a megváltás ideje, amikor Isten helyreállítja majd a teremtettség rendjét. Akkor az egész világ megbékél Istennel, és a teremtmények megbékélnek egymással. A Biblia máshol így ír: „Akkor majd a farkas a bárányal lakik, a párduc a gödölyével hever,

a borjú, az oroszlán és a hizott marha együtt lesznek, és egy kismacsi terelgeti őket. A tehén a medvével legel, fiaik együtt heverésznek, az oroszlán pedig szalmát eszik, mint a marha. A kised a viperalyuknál játszadozik, és az alig elválasztott gyermek a mérgeskígyó fajzata felé nyújtja kezét. Nem árt és nem pusztít szent hegyemen senki, mert tele lesz a föld az Úr ismeretével...” (Ézs 11,6–9)

Nekünk, akik már megismertük Jézusban a Megváltónkat, benne Isten csodálatos szeretetét, mindennél inkább kellene ujjonganunk. Legtöbbünk azonban idegenkedve és elutasítóan viszonyul az ujjongáshoz, legalábbis ami az istentiszteleti gyakorlatot illeti. A templomban csendben kell lenni, visszafogottan és méltósággal kell viselkedni, erre tanítjuk gyermekeinket, unokáinkat is. És ha felkacag valamelyik, az anyuka máris viszi ki. Úgy érezzük, hogy nincs helye a liturgiában a harsány zenének, a táncról nem is szólva.

Fiatal lelkész koromban, amikor Németországban ösztöndíjas voltam, nagyon megbotránkoztam, hogy voltak táncos istentiszteletek. Megvaló, ma sem tartozik ez a fajta ujjongás a kedvenceim közé, de ma már elfogadom, hogy ha vannak, akik így fejezik ki az istenközelség örömét, ám legyen. Ha szívből jön, és nem betanult, főleg nem kötelező magatartási forma csupán, akkor bizonyára kedves Isten előtt. Hiszen az, amit ő tett értünk, olyan nagyszerű és olyan lelkesítő!

A fák a maguk módján, mi, Isten gyermekei szintén a magunk módján ujjonghatunk az Úr előtt. Ha természetesnek találjuk, hogy ujjongunk a válogatott csapat győzelmet jelentő góljának, miért is ne lenne természetes, hogy Krisztus szeretetének, feltámadása győztes góljának is ujjongjunk?

És velünk együtt a teremtés, az élővilág is ujjongani fog. Mert Isten szépnek és jónak teremtett mindent, és ha nem az, az a mi bűnünk. Miattunk most még szenved, sóhajtozik és sóvárog a világ, de Isten megvált, és helyreállítja.

Assisi Ferenchez számos legenda kötődik. Az egyik szerint egy rendtársával volt úton, és vándorlás közben megpihentek egy árnyas fa alatt, amelynek közelében forrás fakadt. Egyszer csak örömkönnyekre fakadt Ferenc testvér, és így szólt: „Látod, testvér, Isten előre látta, hogy mi itt egyszer megpihenünk a fa árnyékában, és e forrásból szomjunkat oltjuk. Látod, nekünk teremtette ezt a fát és ezt a forrást.”

Nekünk teremtette – Ferenc testvér mindenben Isten szeretetét látta, és hálakönnyek között ujjongott Istennek. Ujjongjunk hát a fákkal, az egész teremtettséggel együtt mi is!

■ BALICZA IVÁN

„Ujjongnak majd az erdő fái az Úr előtt, amikor eljön, hogy ítélezzék a földön.”
(1Krón 16,33)

Isten közelségében

Somogyvári Flóra lelkészé avatása Tabon

Egy év elteltével ismét örömmel ült a tabi evangélikus gyülekezet. A tavaly nyári kettős ordináció – Czető Kata és Nagy Dániel avatása – után idén Somogyvári Flórát avatta lelkészé Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke. A július 8-án tartott úrvacsorai istentisztelet liturgiájában az Evangélikus Hittudományi Egyetem képviselőjében Varga Gyöngyi egyetemi docens, az Ószövetségi Teológia Tanszék vezetője, valamint Endreffy Máté helyi lelkész vett részt.

Jó Isten közelében lenni, mert közelsége szeretetet, oltalmat, biztonságot jelent – hangsúlyozta a lelkészjelölt választott ígéje, Zsolt 73,28 („De nekem olyan jó Isten közelsége! Uramat, az Urat tartom oltalmamnak. Hirdetem minden tetteidet!”) alapján tartott igehirdetésében a püspök. „Fáradoznunk kell azon, hogy mi magunk is árásszuk azt a szeretetet, amit tőle kapunk... Isten közelsége akkor hiteles, ha ezt érzik a gyülekezet tagjai” – fogalmazott Szemerei János.

Az eskütétel és a személyes áldás meghitt pillanatait után a frissen felavatott lelkész az egyházkerület lelkészi vezetőjével közösen osztotta az úrvacsorát.

Az istentisztelet közgyűléssel folytatódott. Elsőként Szemerei János püspök átadta Somogyvári Flórának az ordinációs oklevelet és első szolgálati megbízását. A hittudományi egyetem képviselőjében Varga Gyöngyi fejezte ki jókíván-

ságait, a Flóra hatodéves gyakorlatának helyszínét adó debreceni gyülekezet nevében pedig Asztalos Richárd lelkész egy legóból készíthető, el nem hervadó virágcsokorral is megajándékozta új kol-

Somogyvári Flóra Siófokon született 1996-ban. Gyermekkorát Tabon töltötte. Általános iskolai tanulmányait a Tabi Takáts Gyula Általános Iskolában, a középiskolát pedig a pécsi Kodály Zoltán Gimnázium ének-zene tagozatán végezte, 2014-ben érettségizett. Felvételt nyert az Evangélikus Hittudományi Egyetem énektanárával párosított hittanár szakára, de néhány hét után átjelentkezett teológus-lelkész szakra. Döntésére nagy hatással volt küldő lelkésze, Szigethy Szilárd és felesége, akik kedvességükkel és nyitottságukkal megmutatták ennek a hivatásnak a szépségeit. Hatodéves gyakorlatát a debreceni gyülekezetben végezte Asztalos Richárd lelkész mentorsága alatt. Ordinációja után Somogyvári Flóra a Csurgói Evangélikus Egyházközösségben kezdi meg szolgálatát beosztott lelkészként.

légját. Köszöntötte a lelkésznt Hege-düs Gábor, a csurgói egyházközösség távozó lelkésze, valamint a felnevelő tabi közösség nevében Endreffy Máté helyi lelképásztor és Kovásznai Tamás felügyelő. Végül Somogyvári Flóra is köszönetet mondott családjának, lelkészeinek és mindazoknak, aki elkísérték a szolgálatba lépésig vezető útján.

Az ünnepséget a gyülekezeti házban és az udvarán tartott szeretetvendégség zárta.

■ AM

FOTÓK: ADÁMI MÁRIA

Báránybőrbe bújt pásztor

Csermely Péter ordinációja Angyalföldön

Egy éven belül a második olyan hallgatót szentelhetette lelkésszé Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke, aki az Evangélikus Hittudományi Egyetem másoddiplomás lelkészképzésén végzett. Ezúttal július 9-én egy különleges életút új szakaszába lépő tudós, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, Csermely Péter állt lehajtott fejjel az oltár előtt az Angyalföldi Evangélikus Egyházközség templomában.

A szép számban jelen lévő gyülekezet mellett munkatársak, barátok töltötték meg a padosorokat, köztük Sólyom László korábbi köztársasági elnök, aki hivatali ideje alatt a Bölcsék Tanácsába hívta meg a most lelkésszé szentelését elfogadottan váró Csermely Pétert.

Az istentisztelet igehirdetője Kondor Péter volt. A *Római levél* 8,38–39 alapján („...sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket Isten szeretetétől, amely megjelent Krisztus Jézusban, a mi Urunkban”) rámutatott arra, hogy a lelkészjelölt a szívében hordozza a legdrágább kincset, amellyel másokat is gazdagítani tud. „Engedd, hogy Isten Lelke

rajtad keresztül másokat is elvezessen az őbenne gazdag életre. Legyen életed és szavaid bizonyágtételén keresztül láthatóvá Isten bűnbocsátó kegyelme, hogy lelkési szolgálatod nyomán sokan felismerjék szívükben az egyetlen bizonyosságot: Istennek a meghalt és feltámadott Krisztusban rájuk is áradó szeretetét” – biztatta a püspök a lelkészjelöltet.

Az ünnepi közgyűlést az angyalföldi mentorgyülekezet felügyelője, Györi Zsuzsanna nyitotta meg. Köszöntőjében emlékeztette a jelenlévőket, hogy korábban a frissen ordinált lelkész töltötte be a felügyelői pozíciót, amelyről azért mondott le, hogy teljes odaadással készülhessen a lelkési pályára.

Szabó B. András, az Evangélikus Hittudományi Egyetemet képviselő lelkész felidézte, milyen izgalmat jelentett számára, amikor élete első óráinak egyikét úgy kellett tartania, hogy ott ült egy nála sokkal-sokkal tapasztaltabb, professzori rangú, tudományos címekben bővelkedő hallgató. De amint észrevette, hogy ennek a professzornak a tekintete úgy csillog, mint egy kíváncsi kisgyermeké, az hallatlanul megnyugtató és megerősítő dolog volt számára.

A Pesti Egyházmegyét képviselő Cselovszky Ferenc esperes Simon Pétert hozva példának megjegyezte, hogy a hálónak több funkciója is van: a halfogáson túl a háborgó tengeren hanykolódó hajón talajt vesztett halászt is megtartja a veszélyben, de a hálózatosság rövidítéseként a gyülekezetek életében is biztonságot adó erő, az összefogás, az összetartás, az egymásba kapaszkodás révén.

Kondor Péter a köszöntőjében felidézte, hogy – a püspöki tanáccsal egyeztetve – Csermely Pétert a nyár végétől egyetemi lelkési szolgálatra fogja kiküldeni. Ebben a szolgálatban pedig az egyházvezetés nemcsak azt a gyülekezeti tapasztalatot szeretné hasznosulva látni, amit a frissen ordinált lelkész az elmúlt évek folyamán szerzett, hanem az egyetemi és tudományos életről szerzett tapasztalatait is.

Az utolsó köszöntő a mentorgyülekezet vezető lelkésze, Grendorf Péter volt. Felidézte, hogyan lett Csermely Péterből – a pásztor Pétertől való könnyebb megkülönböztethetőség okán – Péter bárány. Hozzátette, hogy lám, bárányból is lehet pásztor, de minden pásztor bárány is egyben a Jó Pásztor nagy nyájában. Emlékeztette a jelenlévőket arra, hogy Csermely Péter ezer szállal kötődik a gyülekezetekhez, hiszen itt keresztelte őt Káldy Zoltán püspök, keresztszülei Bolla Árpád lelkész és Helga néni, a felesége voltak – az utóbbi most is a padosorokban foglalt helyet –, majd Benczúr László szolgálata nyomán szintén ebben a gyülekezetben konfirmált. Sokéves „távollét” után 2017-ben újra feltűnt a gyülekezetben. Itt kapta az elhívást, hogy lelkészként szolgáljon a jövőben.

Végezetül Csermely Péter szólt a jelenlévőkhöz, meghatódottan köszönetet mondva – a teljesség igénye nélkül – mindazoknak, akik segítettek a hitre jutástól kezdve a hitben megmaradáson keresztül egészen a lelkési szolgálatra való felkészülésig az elmúlt években, évtizedekben.

■ HT

Csermely Péter az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karának vegyész szakán szerzett diplomát 1982-ben. Hálózatkutató, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az Academia Europaea tagja. 1999 óta a Semmelweis Egyetem Molekuláris Biológiai Tanszékének professzora. Tizennégy könyve és több mint háromszáz tudományos dolgozata jelent meg. Díjai közül néhány: az Európai Unió Descartes-díja (2004), a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje (2005), Magyar Örökség díj (2010), Széchenyi-díj (2019). 2019 februárjában lett az Evangélikus Hittudományi Egyetem másoddiplomás lelkészképzésének hallgatója.

Ha az Úr építi a házat

Megszépült a büki parókia

Megújult, használhatóbbá vált, és a városképbe is jobban illeszkedik a büki evangélikus lelkészlak. A sikeres felújításért istentisztelet keretében adott hálát a Vas megyei város gyülekezete. A július 10-i ünnepi alkalmon Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését, a felújított épületre pedig Rostáné Piri Magda, a Vasi Egyházmegye esperese kérte Isten áldását.

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Mindent Istennek köszönhetünk, minden apró mozzanat Isten ajándékaként lehet a miénk – emelte ki a meghívón is szereplő Zsolt 127,1-2 alapján tartott prédiká-

ciójában Szemerei János. „A lényeg nem az épület, hanem hogy szolgálhatja Isten szent ügyét. Isten gondviselését láthatjuk benne, ahogy törődik velünk, hogy igéje

szóljon, hívogasson, és az életre vezessen” – mutatott rá.

Az úrvacsorai istentisztelet után a jelenlévők kivonultak a parókia elé, ahol Rostáné Piri Magda kérte Isten áldását az épületre és a gyülekezetre, majd Papp Erzsébet felügyelőtől átvette a kulcsokat, és továbbadta Simon Réka lelkésznek, hogy családjával együtt birtokba vegye a házat. A lelkészlakást megtekintő híveket a lelkész és férje kenyérral és sóval fogadta a bejáratnál.

A gyülekezeti házban megterített asztalok mellé invitálták a vendégeket, ahol sor került a közgyűlésre is. Papp Erzsébet beszámolt a mintegy kilencvenegymillió forint értékben elvégzett munkálatokról, amelyeknek a költségeire a Magyarországi Evangélikus Egyház parókiafelújításra kiírt pályázatán negyvenmillió forintot nyert el az egyházköztség. A további körülbelül ötvenegymillió forintos támogatást Bük Város Önkormányzata biztosította. Az összegből megvalósult a vízvezeték, a szennyvízcsatorna és a villanyhálózat korszerűsítése, a tetőzet cseréje, és szigetelő vakolást is kapott az épület. Emellett új garázst és közösségi mosdókat alakítottak ki.

Zárásként Szemerei János püspök mondott köszöntőt, majd szeretetvendégséggel ért véget az együttlét.

■ AM

Külső-belső megújulás Kissomlyón

Számos felújítási munka befejezését ünnepelte július 10-én a Vas megyei kissomlyói evangélikus társegyház. Megújult a templomtető, az orgona, a toronyba új harang került, a gyülekezeti terem felújítását pedig két lépcsőben végezték.

Az elmúlt években a vírushelyzet miatt nem volt lehetőség összegyűlni és megünnepelni a megvalósított beruházások elkészültét, de július második vasárnapján végre újra megtelt a templom, valamint a parókia udvara, hogy a gyülekezet tagjai együtt örülhessenek az elkészült fejlesztéseknek.

A hálaadó istentiszteleten számos meghívott vendég körében mondhattak köszönetet a gyülekezet tagjai. Az örömteli alkalmon Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését, Rostáné Piri Magda, a Vasi Egyházmegye esperese és Kendeh-Kirchknopf László, a gyülekezet lelkésze együttesen szolgált

a hálaadó ünnep istentiszteleti liturgiájában.

Az istentisztelet végén megtartott közgyűlésen a gyülekezet tagjaihoz intézett szavaival Mórotz Zsolt, az egyházmegye felügyelője mellett Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyugalmazott rektora is méltatta az elmúlt években elvégzett munkát. Külön, név szerint köszöntötték a kivitelezésben részt vevő vállalkozókat, illetve a megújulást segítő pályázatokban közreműködőket.

Az elvégzett munkálatok kézzelfoghatók, látványosak, de ezek mellett talán még a kívülállók számára is szembeűnő lehet az a belső megújulás, amely az

utóbbi években a gyülekezet berkeiben zajlott, illetve zajlik. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a héten harminchat gyermek érkezik a meghirdetett hittan-táborba, hogy közösséggé kovácsolódva töltsék az időt. Szerencsére segítőkől és ötletekből sincs hiány, így az elkövetkezendő időszakban tovább folytatódhat a megújulás, a külső-belső építkezés.

A tetőcseréhez kapcsolódóan meghirdetett cserépjegyakció várakozáson felül sikerült, sokan adakoztak a jó ügyért, hogy a megnövekedett költségeket pótolni lehessen. Az új cserép pedig immár messziről vonzza a tekintetet a kissomlyói evangélikus templomra, a felújított orgona hangja is messzire hallatszik, csakúgy, mint az új kisharang hangja. A felújított és kibővített gyülekezeti teremben pedig számos színes programmal várják a gyülekezet tagjait.

■ KOSTYÁK BORBÁLA

Közöttetek van

Tizenharmadszor rendezték meg a Szélrózsát

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Négy év után rendezték meg újra a Szélrózsát július 13–17. között, ezúttal Gyulán. A tizenharmadik evangélikus ifjúsági találkozó másfél ezer résztvevőt vonzott, akiket a szervezők gazdag programkínálattal vártak a Békés megyei kisváros szívében, az evangélikus templomhoz közeli Göndöcs-kertben. A koronavírus-járvány miatt két ízben is elhalasztott fesztivált ez évben a Közöttetek van mottóra építették fel.

A szervezésért felelős Tízek tagjaival, a körülbelül negyven munkaágvezetővel és az önkéntesekkel együtt összesen mintegy kétszázötvenen dolgoztak azért, hogy megvalósulhasson a találkozó. Az istentisztelettel kezdődő, illetve záródó rendezvényen kiemelt figyelmet fordítottak arra, hogy az áhítatok, a kiscsoportos beszélgetések, a bibliaórák és a teológiai előadások gazdag lelki táplálékot kínálnak mind a fiatalabb, mind az idősebb generációkhoz tartozó szélrózsászóknak.

A már említett programok mellett a nagyszínpadon közéleti személyiségeket

köszöntöttek. Grecsó Krisztián íróval, illetve Gundel Takács Gábor műsorvezető-újságíró-sportriporterrel Kézdi Beáta, az Evangélikus Információs Szolgálat, illetve magazinunk főszerkesztője beszélgetett, Pál Feri atya pedig mentálhigiénés szakemberként állt ki a népes közönség elé, és osztotta meg gondolatait arról, hogy miként valósulhat meg Isten országa bennük, köztük és általuk.

Az úgynevezett *Lehetőségek piacán* megannyi evangélikus (és ökumenikus) szervezet – így például az Evangélikus Hit tudományi Egyetem, az Evangélikus Dia-

kónia, az Evangélikus Pedagógiai Intézet, a Luther Kiadó és az Ökumenikus Segélyszervezet – képviseltette magát sátorral. Valamennyi helyszínen előadásokkal, fórumbeszélgetésekkel is készültek. A művészetek – film, színház, zene, tánc – terén is bőséges programkínálatból válogathattak a résztvevők. Színpadra lépett számos evangélikus vagy más felekezetű keresztény könnyűzenei formáció, esténként pedig nagyzenekarok adtak koncertet.

A Szélrózsza YouTube-csatornáján és Facebook-oldalán minden igei alkalmat online közvetítettek élőben, ezek továbbra is visszanezeshetők mindkét felületen. Ugyanez igaz több egyházi könnyűzenei zenekar fellépésére is.

■ V. J

A következő oldalakon „képes krónika” és további beszámolók a Szélrózsza találkozóáról.

FOTÓ: FEJÉR ELŐD / JÓZSA VIVIENI

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

A Szélrózsza nyitó istentiszteletének egyik interaktív pontjaként installációval mutatták meg, hogy Isten országa ott valósul meg, ahol Jézus Krisztus van a középpontban

„Te vagy a fény” – énekeltek a taizéi éneket a szombat késő esti áhítat résztvevői, miközben meggyújtották a gyertyákat, majd együtt könyörögtek a teremtett világerért és benne minden emberért

FOTÓ: FEJÉR ELŐD / JÓZSA VIVIENI

A Torony-színpadon esténként egy-egy világi együttes – a Lóci játszik zenekar, a Kelemen Kabátban (képünkön), a Blahalouisiana, valamint a Szabó Benedek és a Galaxisok formáció – „húzta a talpalávalót”

FOTÓ: FEJÉR ELŐD / JÓZSA VIVIENI

Az Erős Vár FC és a Lelkészek All Stars csapat vívott fergeteges hangulatú focimeccset július 16-án. A mérkőzés helyszíni kommentátora Gundel Takács Gábor volt. Az Erős Vár FC diadalát hozó rangadó végén játékosok és szurkolók közösen énekeltek a Győzelmet vettél... kezdetű éneket (EÉ 388)

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Az édesszájúak az alföldi szlovákok gasztronómiai remekeit is megkóstolhatták

FOTÓ: MÁGYARI MÁRTON

A Szélrózsza a nevében az ifjúságot célozza meg, de valójában minden korosztálynak kínál tartalmas programokat

FOTÓ: FEJÉR ELŐD / JÓZSA VIVIENN

A keresztény fiataloktól sem idegen a vidámság és az önfelelt mókázás

FOTÓ: MÁGYARI MÁRTON

Az ifjúsági találkozó zökkenőmentes lebonyolításáról tízfős szakmai stáb, negyven munkaágvezető és közel kétszáz önkéntes gondoskodott

Repohár és komposztálás

Ökoszempontról is példaértékű volt a Szélrózsza

Nem képződtek szeméthegek az ifjúsági találkozón Gyulán – a szervezők ezzel elérték az e téren kitűzött célt.

Egyházunk Ararát teremtésvédelmi munkáágának vezetője, Koltai Zsuzsa így foglalta össze az eredményeket: „Az ideai cél az volt, hogy a Szélrózsza lehetőleg teljesen mentes legyen az egyszer használatos műanyag eszközöktől. Csak repoharokat [többször felhasználható – a szerk.] használtunk, a találkozó egész területén a kávézók is abban mérték az italokat, és a büféseket – a Lehetőségek piacára kitelepült vállalkozókat – is erre kértük. A regisztrációnál minden résztvevő kapott egy poharat, amelyet a fesztivál ideje alatt használt. Ezért nem láttunk szemétheget; a hulladékcsoökkentés és a hulladék megfelelő kezelése fontos szempont volt.

Ennek érdekében a már hagyományos szelektív hulladékgyűjtők mellett az ökosátorban mobilkomposztáló is működött, melybe mindenki leadhatta a szerves hulladékait. Az étkezést pedig egyházon belüli partnerrel összefogva sikerült környezetbarát módon, a Nébih [Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal – a szerk.] szabályaival és irányelveivel is összhangban megvalósítani, így újrahasználatos edényekből étkezett mindenki. Nemcsak kértük a résztvevőket arra, hogy vegyék figyelembe ezeket a szempontokat, hanem segítséget is nyújtottunk tanácsokkal, ötletekkel, eszközökkel.”

A találkozónak az a mintegy ezer résztvevője, aki élni kívánt a regisztrációnál felkínált étkezési lehetőséggel, a szarvasi Ótemplomi Szeretetszolgálat jóvoltából négy napon át naponta egyszer kitűnő egytálélt fogyaszthatott.

Lázár Zsolt esperes, a szeretetszolgálat vezetője elmondta: a koronavírus-járvány hatására szembesült a világ azzal, hogy milyen nehéz a higiénitát összeegyeztetni a teremtésvédelemmel, különösen is az ételosztások alkalmával. De ez – ahogyan a gyulai Szélrózsán is megmutatkozott – nem lehetetlen. A nem eldobható edények és evőeszközök révén minimalizálni lehetett az ekkora létszámnál más körülmények között tetemes mennyiségű hulladékot.

■ S.-K. D.

Örökélet-képesek lehetünk

Jézus itt is, ott is – gazdag lelki táplálékot kínáltak a szélrózsás napok

Még meg sem érkeztek a résztvevők július 13-án, szerdán az ország minden pontjáról a tizenharmadik Szélrózsza evangélikus ifjúsági találkozóra Gyulára, az Útmutató aznapi igéje (Mk 16,15) már azt helyezte a szívükre: menjenek el szerte az egész világba, és hirdessék az evangéliumot minden teremtménynek. A fesztivál lelki alkalmai pedig azt tették világossá számukra, hogy kereshetik Jézust bárhol, Isten országát nem itt vagy ott találják meg, mert az „közöttetek van” (Lk 17,21).

A találkozó nyitó és záró istentiszteletén Isten országáról, illetve a világ végezetéig velünk maradó Jézusról szólt az ígéretek. A reggeli és az esti áhítatokon pedig a szolgálattelvők azt fejtették ki bővebben, hol van Isten a világunk, életünk egy-egy területén.

Jöjjön el a te országod. Egyszerre előzte meg türelmes és türelmetlen várakozás az idejű Szélrózsát. Reménykedtünk, hogy a járványhelyzet csillapodásával egyszer majd újra együtt lehetünk, és bőszen számoltuk vissza a napokat, mikor következik ez már be.

„Amikor Jézus imádkozni tanít minket, akkor arra is biztat, hogy Istenhez fordulva kifejezzük a jó értelemben vett türelmetlenségünket az ő országa eljövételére vonatkozóan. Mindezt őszintén tudjuk kérni, mert vágyunk arra a békeségre, amit ő adhat nekünk” – fogalmazott prédikációjában Pápai Attila július 13-án a találkozó nyitó istentiszteletén.

De mit is értünk pontosan ezen: „Isten országa”? Vajon a mennyországra gondolunk? Vagy Jézus második eljövételére, a világ végére és egy új teremtés kezdetére? Nehéz elfogadnunk, illetve megtalálnunk mindabban, ami itt és most körülvesz minket, hogy ez már az. „Isten országa ott valósul meg, ahol Jézus van a középpontban – illusztrálta mondandóját egy installációval is a házigazda Gyulai Evangélikus Egyházközség lelkésze. – Ahol a benne való hit összekapcsolja a közösségünk tagjait, ahol Krisztus je-

lenlétében vagyunk együtt, és ahol a két nagy parancsolatot – szeressük Istenet és szeressük egymást – próbáljuk követni.”

...a természetben. Hajtottuk már álomra a fejünket a pusztaság közepén, párnaként egy követ használva? Jákóbbal ez történt, és ekkor látta azt az álmát, amelyről a Szélrózsza csütörtök reggeli áhítatán Nagy Zoltán, a Kelet-békési Egyházmegye esperese prédikált. Ebben a csodás álomban létra kötötte össze a mennyet és a földet.

Sokan ismerhetnek rá ebben a történetben a saját vágyukra, hogy bár ilyen egyszerű lenne kilépni a földi valóságból és megérkezni egy másik dimenzióba. Menekülőútként a virtuális világot választják – pedig valódi menekvést csak az adhat, amelyet az Úristen készített el nekünk Krisztusban. Ő az út, az igazság és az élet, általa mehetünk az Atyához. De addig is számos helyen felismerhetjük Isten jelenlétét. Például a természetben, ahol nincs más körülöttünk, csak az ő tökéletes, teremtett világa.

...a szükségünkben. A friss kenyér íze illata, héjának roppanása és Krisztus érettünk megtöretett teste között vont párhuzamot Pethő-Szűcs Mária kiskőrösi iskolalelkész a csütörtök esti áhítatában. Felidézte: amikor Izrael kiszabadult Egyiptomból, az Úr napról napra gondoskodott népéről. Hasonlóképpen Jézus is megvendégelte a tanítását hallgató, több ezer főt számláló tömeget. Testünk, de

ugyanígy szellemünk és lelkünk is tud éhezni, mind a háromnak szüksége van a táplálékra.

Noha mi hajlamosak vagyunk először a testi szükségleteinket kielégíteni, valójában legfőképpen a Jézussal való élő kapcsolatra van szükségünk. Ő az, aki azért jött, hogy életképesek, sőt örökélet-képesek legyünk. Ő az élet kenyere (vö. Jn 6,35), éljünk igéjével, táplálkozzunk belőle – és akkor igen válaszolhatunk az áhítat provokatív zárókérdésére: „Eszel te rendesen?”

...a templomban. Isten házából bevásárlóközpont? Ha itthon még nem látunk is erre példákat, tőlünk nyugatabbra már szinte bevett gyakorlat, hogy az eredeti funkciójukat már be nem töltő templo-

mokat egyéb célokra alakítják át. Pedig a templom hangsúlyosan az a hely, ahol találkozni lehet a Teremtővel, aki olykor megrikat, olykor vigasztal, máskor pedig választ ad – ahogy arra Lázárné Skorka Katalin, a Mezőberény I. kerületi gyülekezet és a helyi evangélikus nevelési-oktatási intézmények lelkesze utalt a péntek reggeli áhítatában.

De hol máshol, avagy milyen más templomokban található még meg Isten? – tette fel a kérdést az igehirdető, válaszként pedig Pál apostolt idézte: mindany-

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

nyian Isten temploma vagyunk (vö. 1Kor 3,16). A maga képére és hasonlatosságára teremtett minket, hogy párbeszédben legyünk vele, bizalommal legyünk felé, és a tőle kapott szentség, Krisztus ismerete töltsön el minket. Élünk így, élő kövek-ként, a Lélek templomaként.

...közösségeinkben. Akár ketten, akár hárman gyűlnek össze Jézus nevében, ő ott tud lenni köztük – mindezt sajátos, „show-elemekkel” tűzdelt „teomatek” prezentációval szemléltette Hajdúch-Szmola Patrik pécsi lelkész a péntek esti áhítat résztvevőinek. Nincs olyan földrajzi hely, ahol Isten ne tudna közöttünk lenni, és nincs olyan élethelyzet, ahol Jézusnak ne lenne releváns üzenete a számunkra. Az ő csendes alázatát mutatja,

hogy akkor is ott van mellettünk, amikor nem hívjuk be az életünkbe.

Az igehirdető végül egy négylépcsős programot vázolt fel a jelenlévőknek, hogy megtapasztalhassák Krisztus jelenlétét a (mikro)közösségekben: „Hívjátok meg egymást ropira. Üljetek le, és meséljétek el az életeket – örömeiteket és csalódásaitokat – egymásnak. Mivel Isten rajong a mi beszélgetéseinkért, ezért oda fog telepedni melléd. Készülj arra, hogy számodra is lesz mondanivalója.” Ő adhat lelkesedést, célt, küldetést, ez maga a nagybetűs élet.

...a hétköznapjainkban. A háziasszonyként helytállni akaró Márta és a Jézusban a legnagyobb ajándékot felismerő Mária képzeletbeli párbeszéde elevenedett meg a szombat reggeli áhítat résztvevői előtt.

A fiatalok által dramatizált élethelyzetre reflektálva Keczkó Szilvia, a budahegyvidéki gyülekezet lelkesze Lk 10,38–42 alapján arról beszélt, hogy sokszor úgy gondoljuk, végtelen számú lehetőségünk van, és bármikor dönthetünk másként, pedig a különleges pillanatokból, amelyeket akkor és ott kellene megragadnunk, kevés adatik. Ezek kimozdítanak minket a komfortzónánkból, és másfajta reakciót kívánnak meg, mint amelyet egyébként szoktunk adni, vagy amelyet elvárnak tőlünk.

Mit kezdünk a lehetőséggel, amikor hangzik felénk a hívás? Jobb illat-e nekünk Krisztus illata? – sorjázta a szolgálattelvő kérdései, majd idehirdetését azzal a biztatással zárta: „Mária a jó részt választotta, légy bátor te is Jézust választani!”

...életben és halálban. Az égbolt feketesége a holtak hazáját, a csillagok ragyogása pedig a mennyben ránk váró fényességet idézte szombaton késő este. Molnár Lilla kelenföldi lelkész (*képünkön*) a 139. zsoltár idevágó sorára („*Ha a mennybe szállnék, ott vagy, ha a holtak hazájában fekédnék, te ott is jelen vagy*”) fűzte fel taizéi énekekkel kísért rendhagyó igehirdetését arról, hogy Isten életben és halálban egyaránt jelen van.

Ott van „a kivágott fában, az eldobott kólásüvegben [...], a tomboló orkánban [...], a könyörtelen szárazságban”. Ott van, amikor „felelőtlenül, hetykén, tekintet nélkül, szükségtelenül, sokat és otrombát, hamisat és bántót” szólunk. Ott

van, amikor „magunkat ostorozzuk”, és amikor „megszentségtelenítjük az életet”. S hogy miért van ott? Mert „neked fontos az ember, érted a gondolatot, a tettet, ez olyan ing, amelyet mindenki magára vehet, egy méret, gombos, sztreccs...”

Velünk marad a világ végezetéig! Rövid, de sokatmondó jelenet vezette fel a Szélrózsa záró istentiszteletét július 17-én, vasárnap. Az alkalom igehirdetője, Németh Zoltán nem találta a pulpituson a Szentírást, ezért a gyülekezet felé fordult, mondván, lehet, hogy közöttük van. Valóban: a sorok közül valaki felvitte a színpadra a Bibliát, így már nem volt akadály annak, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Gyülekezeti és Missziói Osztályának vezetője felolvassa a prédikáció alapigéjéül kijelölt szakaszt.

„Nem öncélú dolog volt ám ez a kis jelenet. Ezzel akartuk érzékeltetni a Szélrózsa mottójának a súlyát, erejét. Nem itt van, ahol lennie kellene, ahol mindenki várja, hanem ott van: közöttetek!” – magyarázta a dramatikus elem szerepét a lelkész.

A textus, amelyről aztán ténylegesen szólt, *Máté evangéliumának* 28. fejezetéből a 20. vers volt. „Máté szerint ez Jézus utolsó mondata, a végső búcsúja – hívta fel a figyelmet az üzenet fontosságára Németh Zoltán. – A tanítványok előtt nem kisebb kihívás állt, mint az az életfeladat, hogy hogyan tovább Jézus nélkül. És ekkor Jézus rájuk mosolygott, és azt mondta nekik, tegyétek csak a dolgokat, »*én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig*«. Én ezt úgy értelmezem, hogy az evangéliumi történetek, példázatok és tanítások átszövik az életünket, belefoglalnak a saját történeteinkbe. Mindannyiunkban ott él a gyermeki bizalom készsége és képessége Isten, az élet iránt és a felebaráti szeretet készsége és képessége a másik ember iránt. Csak nem vagyunk szabadok rá, nem vagyunk szabadok ebben. Félelmeink, előítéleteink tartanak fogva minket. Mert a gyermeki bizalom és a feltételek nélküli szeretet mindannyiunkban vagy romok alá van temetve, vagy el van zárva valami belső értékmegőrzőbe. A názáreti Jézus, amikor találkozik veled, az emberrel, ezt érinti meg, ezt szabadítja fel benned. A szabadulást hozó Jézus pedig velünk marad a világ végezetéig.”

■ VITÁLIS JUDIT

Homoki Pál *esperes*
Bács-Kiskun Evangélikus Egyházmegye

Aszály ellen összefogással

Az utóbbi idők legsúlyosabban aszályos időszaka sújtja hazánkat, különösképp az Alföld területét. Június közepén a szarvasi arborétumban sétálgatva az idegenvezető szakember végtelen szomorúsággal a hangjában arról számolt be, hogy ebben az évben a környéket mindössze hetven milliméter csapadék érte, ebből negyven milliméter áprilisban. Mindez töredéke a szokásosnak, még kisebb töredéke a szükségesnek.

Mintha minden összedőlni látszana. Mélyülő gazdasági válság, emelkedő, elszabaduló élelmiszerárak. A szomszédban zajló kíméletlen, véres háború. Akadozó termelési láncolatok, ellátási zavarok, kiszámíthatatlan pénzügyi környezet, brutális infláció és devizaárfolyamok. Mindezek mögött pedig a háttérben ki tudja, hányadik hullámban az emberiség ellen rohamra induló vírus. Óhatatlanul összezsugorítjuk a kezünket, és szörnyülködünk, egymástól is kérdezve: vajon mi jön még?

A bibliai képpel élve az az érzésünk, hogy a hét bőséges esztendő után mintha most kezdődne el a hét szűk esztendő. Nem tudjuk, mit hoz a jövő, de végtelenül elszomorító, amikor az ember alföldi gazdákkal beszél, és egészen komoly kétségbeesés van a hangjukban. Az elszabaduló gabonaárak miatt a Dunántúl számos területén extra nyereségre számítanak, a hírek szerint az Alföldön pedig mintegy négy-százmilliárd forintos kárt okoz a szárazságból adódó termés kiesés.

A kétségbeesés rossz tanácsadó. A világ számos pontján alkalmazott jégkármentesítő rendszerek üzemeltetőit halálosan megfenyegetik, mintha miattuk nem esne az eső. Vízgazdálkodási szakembereken kérjük számon, miért nem tartalékolják az országon áthaladó folyók vizeit. Egymást okolják az emberek, nézik, hogy ki mit hova ültet, a másik gazda rosszul gazdálkodik – mondják –, nem csökkenti az elsivatagosodást, hanem elősegíti a tevékenységével. Széthúzzunk a bajban.

Pedig az előrejelzések alapján a baj nagy, és még nagyobbak ígérkeznek. Ha csak Európát nézzük, a mediterrán térség mezőgazdasága katasztrófa felé menetel. Spanyolország, Olaszország és a Balkán jelentős területei teljességgel terméketlenül lehetnek. A búzára épülő élelmiszer-ellátás ezekben a térségekben tarthatatlanná válhat. Egyszerűen fo-

galmazva: minden északabbra tolódik. Hazánkból várhatóan mediterrán ország lesz, ámde a klímát enyhíteni képes tengerpartok nélkül. Skandinávia nagyobb része művelhetővé válik, és a legjobb borokat majd északon, Németországban és – bármily meglepő – a Brit-szigeteken fogják előállítani.

Mindennek érezzük az előszelét ezen a nyáron. A szakemberek szerint van még időnk felkészülni, de egyre kevesebb. És széthúzással, energiabefektetés nélkül és lemondások nélkül ez nem fog menni. Összefogással, imádsággal és munkával viszont igen. Egy olyan országban, amely évente hárombalatonnyi vizet „enged le” felhasználás nélkül a nagyobb folyóin, van lehetőség tenni az aszály ellen.

Először is ki kell mondanunk, hogy az aszály elleni harc és a környezettudatos életmód minden gazdasági megfontolással szemben prioritást kell, hogy élvezzen. Egyszerűen azért, mert az élelmiszer-utánpótlásunkról, igazából az életben maradásunkról van szó. El kell készülnie végre a Mária Terézia óta szorgalmazott Duna–Tisza-főcsatornának, és az amúgy is meglévő csatornarendszerünket bővíteni, korszerűsíteni kell. Víz tározókat, vízmegtartó területeket kell létrehozunk. Igen, ezekhez földterületekre lesz szükség, amelyeknek egy része jelenleg magánkézből van. Azonban ha állami, ha magántulajdonról van szó, ezeknek meg kell épülniük, hogy az a hárombalatonnyi víz minden évben itt maradjon, és ne a Fekete-tengert gyarapítsa.

Meg kell tanulnunk új módon művelni a földet. A kialakulófélben lévő energiaválságtól teljesen függetlenül el kell felejtenünk nyáron a huszonegy Celsius-fokos légkondicionálást – mert a légkondicionálók a szobákban hűvöset, az utcákon azonban pluszhőt termelnek –, és ugyanígy el kell búcsúznunk télen az extra melege fűtött szobától. Több mindenről le kell mondanunk az életvitelünkben azért, hogy a gyerekeinknek és az unokáinknak is legyen majd hol élniük, mert az emberiség eljutott oda, hogy ami van, az fenntarthatatlan.

Ez nem ríogatás, ez tény. Első körben ezt most az alföldi gazdák érzik, de ha ők nem termelik meg a kenyeret, akkor megérezzük majd mindannyian. Imádság, lemondás, összefogás – nincs más út. Adja Isten, hogy mindezt minél hamarabb belássuk mindnyájan, és kezdjünk el közösen cselekedni. ■

Szikra kell, amely lángot gyújt

Az íróasztalnál: Buday Barnabás

Az igehirdető műhelyében című sorozatunkban lelkészekkel találkozhatnak olvasóink „háttér munka” közben: elsősorban arról kérdezzük őket, miként készülnek a prédikációra, s eközben milyen tárgyak veszik őket körül. Buday Barnabást, a Borsod-Hevesi Egyházmegye esperesét, az Arnóti Evangélikus Egyházközség lelkészét íróasztalnál kérdeztük istentiszteletre készülésének műhelytitkairól.

Régi szék. „Nagyapám, Pusztai László igazi családfő volt, emellett evangélikus lelkész. Nagyon sokat jelent az a példa, ahogy ő 1953 és 1981 között egy zsákfaluban, a Zala megyei Surdon szolgált úgy lelkészként, hogy 1944-ben Németországban rendszeres teológiából szerzett doktorátust. Ő az az ember volt, aki annak ellenére, hogy kútra kellett járniuk a vízért, és villany nélküli falusi környezetben éltek, akkor is tartást és méltóságot mutatott, és szüntelenül építette a gyülekezet és a település közösségét. Tőle tanultam meg, hogy miként lehet minden nehéz körülmény ellenére tartással és méltósággal élni és szolgálni.”

Amint Buday Barnabás elmondja, az egyszerű, kartámaszos szék, amely az íróasztala mellett áll, korábban Pusztai László lelkései irodájában volt, és ő örökölte, miként nagyapjának a nagyrészt német és magyar nyelvű könyvtárát is.

Könyvek. „A lelkésznek egy kicsit »bele kell halnia« a prédikációba ahhoz, hogy az tényleg másoknak is szóljon. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a felkészülés, hanem magának az igehirdetésnek az elhangzása alatt is az a jó, ha úgy érzem, hogy nekem is szól az, ami a Szentlélek segítségével általam hallható a templomban. Ehhez az első »lépcsőfok« számomra, hogy megtaláljam azt a gondolatot, ami által izgalmassá válik az, amiről

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

beszélni fogok” – mondja készüléséről az esperes.

Régi prédikációs könyvek, német nyelvű igehirdetés-kötetek és honlapok is gyakran segítségére vannak a felkészülésben, de a *Lelkipásztor* folyóirat és az *Evangélikus Élet* lapszámait is gyakran forgatja. „Impulzust keresek, egy olyan üzenetet, ami mint a szikra az éghető anyagot, az egész prédikációt lángra gyújtja. »Konzervből« nem prédikálok, kerülöm a kliséket, az ismétlést, mindig új megközelítés után kutatok, olyat keresek, ami aktuálissá teszi a szentírási üzenetet.” Az arnóti lelkész azt is elárulja: az hiányzik számára a legjobban, hogy mások igehirdetéseit is gyakran hallgathassa.

Különleges állapot a szószékről prédikálni – fejt ki –, hiszen ilyenkor a legkülönbözőbb kérdésekkel jelen lévő embereknek kell szólni: „Úgy kell beszélni, hogy a gyülekezet tagjainak az általam nem ismert személyes problémáira is megközelítést találjak, segítsék. Ezért nem félek érzelmekkel, hangsúlyokkal élni – nemegyszer meg is fogalmazták már visszajelzésként, hogy a teljes valómat átadom az istentiszteleten.”

A lelkész szó szerint leírja az igehirdetését, de nagyon ritkán fordul elő, hogy fel is olvassa: „Ahhoz, hogy élő legyen a prédikáció, el kell sajátítanom a beszédet. Ott van előttem a szöveg, de az csak támpont. Fontosnak tartom, hogy ne felolvasássá váljon az igehirdetés, hanem a másik szemébe nézve, közvetlenül elhangzó beszéddé.”

Bútorok. A lelkései irodájában figyelmesek leszünk az antik bútorokra. „Ezek nem farostlemezes utánzatok, hanem valódi fából készült bútorok. Többhöz családi szalon is kötődöm, néhányat a környékről mentettem meg, aztán felújítottam. A történelmet sajnos egyre kevesebben szeretik. Pedig ha nem az évszámokra gondolunk, hanem arra, hogy a történelem ismerete által egyes emberek életét és döntéseit ismerhetjük meg, az számunkra is üzenettel bír. A ma is népszerű »a múltat végleg eltörölni« mondás helyett sokkal inkább azt vallom, hogy ismerjük meg a múltat, mert úgy jobban látjuk a jelenünket.”

■ G. Á.

Nekem megmutatta magát Isten

Greccsó Krisztián hitkeresésről, apává válásról, történetmesélésről

„Nagyon nehéz volt azt megértenem és elfogadnom, hogy a hullámváz a hitben az a hit megélésének a része. Korábban nem tudtam, hogy ha kételyeim vannak, akkor az ugyanúgy része lehet az Úristennel való kapcsolatomnak” – vallja Greccsó Krisztián. A József Attila-díjas költőt, író, dalszerzőt mint a Szélrózsa csütörtöki napjának fő előadóját a színpadon Kézdi Beáta, magazinunk főszerkesztője kérdezte. Az elhangzott beszélgetés szerkesztett szövegét közöljük.

– Íróként, költőként, dalszöveg- és színházi szövegkönyvíróként is történeteket mesél. Úgy fogalmazott egy korábbi interjúban, hogy a könyvei ugyanarról szólnak, mert a mániái ugyanazok: „...család, a családhoz való kötődés, az identitás, a múlttal való szembenézés, titkok, elhallgatások és azok felderítése.” Mi a célja a családi, önreflektív történetekkel?

– Én az az írógeneráció vagyok, aki előtt volt már egy, aki visszatallt a történetekhez. Számomra nemcsak azért fontosak, mert azt láttam, hogy ezeken keresztül működik a világ, hanem azért is, mert a családi emlékezet is a történeteken keresztül él. Az anekdotákkal csupán egymást akarjuk szórakoztatni, a családi történetek azonban az emlékezést segítik. A nagymamáról, nagypapáról főleg olyanokat mondani, hogy kedves volt, jószívű, alacsony. Így nem lehet rájuk emlékezni, ez nem ad semmit. Ha van egy nagyon jellemző történetünk, akkor még a nagymama nevetését is hallani véljük, pedig a hangot a legnehezebb felidézni. És ezek a történetek építenek fel egy mítoszt, és ez a mítosz a család.

– **De miért fontos az, hogy ezek a mítoszok fennmaradjanak?**

– Folyamatos veszteségben vagyunk, mert eltűnnek körülöttünk világok. Ha a nagypapám egy vasárnapi ebédnél századszorra is elmondta ugyanazt a történetet ugyanazokkal a szavakkal, akkor az nem azért volt, mert a nagypapám fogyatékos, vagy mert mindössze két

története lett volna az életében, hanem mert amiről mesélt, az a világ, azok a törtévények, kulisszák már nem voltak sehol.

És ahogy a mesélés által felidézte, elkezdett élni az a világ, azok a szabályok, a kor. Én ezekhez a történetekhez találtam oda, és így lettek nekem is fontosak a történetek.

– **Csongrád megyében, Szegváron nőtt fel, és férfi, ám a történeteit egy bárhol másutt élő nő is a magáénak érezheti. Mi adja ezt az egyetemesiséget?**

– Könyv önmagában nem létezik, csak olvasatok vannak. Hitem szerint a szöveg vagy tükörként működik, vagy

ajtók nyílnak meg általa, azaz szembesít, vagy valahova eljuttat. Van egy példám erre. A *Pletykaanyu* című novelláskötetem megjelenésekor tíz család perelt be becületsértésért, aztán sok-sok év múlva díszpolgárrá avattak Szegváron. Az ünnepeken odajött hozzám egy korombéli férfi, és azt mondta, hogy gyűlölt engem a *Pletykaanyu* után, mert szerinte elárultam a saját közösségemet, és gyűlölettel, haraggal kifiguráztam az embereket.

Aztán évekkel később Németországban dolgozott, és a kezébe került megint a könyv. Újra elolvasta, és azt érezte, hogy ebben mennyi szeretet van, milyen szépen írok a faluról. És neki ettől honvágya lett. Tehát azzal, hogy kikerült a falu közegéből, lett más, külső rálátása is a dolgokra, megváltozott az olvasata. Vagyis bennünk képződik meg az olvasat, a szöveg élménye.

– **Akkor ezért annyira káros a „mit akart mondani a költő” típusú verselemzés az iskolai irodalomóránok?** ▶

– Igen, mert az matematika, mert akkor a vers egy egyenlet, melyben a költő elrejti az eredményt, ami x, és akkor ki kell hozni a végére, hogy x mivel egyenlő. Ilyen nincs.

– **Felszabadító ezt hallani, ugyanakkor nem zárható ki az sem, hogy a mi olvasatunk megegyezik az elbeszélőével, a költőével, de nekünk is van releváns olvasatunk.**

– Hogyne, de a legfontosabb az olvasás szabadsága. Nem biztos, hogy egy könyvvel egy hullámhosszon vagyok, nem biztos, hogy jókor olvasom, jókor találkoztam a szöveggel. Sokszor hagyni kell neki időt, félni kell tenni.

– **Itt a Szélrózsa fesztivál és általában az életünkben ritka érték a csend. A Evangélikus Élet magazin legutóbbi számában Percze Sándor lelkész A csend teológiája című írásában így fogalmazott: „A csend a lelkiismeret tere vagy szócsöve. Aki teret enged a lelkiismeret belső hangjának a csendben, Isten színe elé állítja magát. A legcsodálatosabb találkozást élheti át.” Amikor a fej-nyaki rák-betegsége miatt hónapokon át nem volt hangja, és csendre ítéltetett, akkor azt valóban ítéletként élte meg, vagy volt az Úristen előtt álló pillanata?**

– Ez egy rendkívül kemény időszak volt, mert hónapokra megnémulni egészen különleges tanulságokkal jár. Volt olyan időszak, amikor azt éreztem, hogy nem is kell a szó. A feleségem úgyis tudja, mit akarok, mással nem találkozom, így aztán nem volt szükségem a beszédre. De azt is láttam, hogy ez így elég lemondó. A betegséggel való szembesülés fázisai pontosan olyanok, mint a gyászé. Megjelenik a harag is, amikor számonkéred az Úristent, hogy miért te. Aztán elkezdődik a lelki leltár, és felteszem a kérdést, hogy: Istenem, ha eddig az volt kettőnk közt a szerződés, hogy nagyobb csapást nem mérsz rám, mint amit el tudok viselni, akkor ez most szabálytalan. Nagyon nehéz volt azt megértenem és elfogadnom, hogy a hullámzás a hitben az a hit megélésének a része. Korábban nem tudtam, hogy ha kételyeim vannak, akkor az része lehet az Úristennel való kapcsolatnak. A nagyapám erős hitéről azt gondoltam, az a tökéletes hit, és ha az én hitem nem olyan, nem elég erős, akkor nem tökéletes. Ráadásul a betegség is pont egy ilyen meggyengülő korszakban talált meg.

– **Baán Izsák atya, a lelkivezetője bilentette ki a mélypontról. Hogyan?**

– Felhívott, hogy hallja, nagy a baj, és eljönne beszélgetni. Mondtam neki, hogy a négyes stádiumban vagyok, kétoldali áttét, nem rózsás a helyzet, és inkább ne jöjjön, mert nem tudja elképzelni, hogy a gyűlöletnek milyen mély bugyrában vagyok épp. És azt válaszolta: neki nem az a dolga, hogy akkor jöjjön, amikor jól vagyok. És eljött. Még éppen tudtam beszélni, így egy séta keretében halkan meggyóntam neki a Szent István parkban. Akkor tudtam elengedni a gyűlölet egy részét. Az is nagyon érdekes, hogy mikor azt éreztem, hitevesztett vagyok, azt is az Úristennek panaszoltam. Azt az oximoront nem kell feloldani, hogy ha nincs, akkor kinek beszélsz, de bennem akkor ez így működött. A kérdésre visszatérve: jó lenne azt mondani, hogy a hónapok hallgatása bölcsebbé tett, vagy másképp vagyok a szóval azóta, de az az igazság, hogy megszokod, hogy újra van hangod. Nem tudok neki mindennap örülni, hogy van, pedig kéne.

– **Mivel töltötte ezeket a csendes hónapokat?**

Elkezdtem leltározni, helyzeteken végigmenni. Egészen régi, elfeledett történetek jutottak eszembe, de aztán megint elfelejtettem őket. Egy önéletrajzi íráshoz jó lett volna, ha magnóba tudom ezeket mondani, de ugye esetemben nem volt mivel, ám így is folyamatos lelki leltár zajlott bennem a gyerekkori helyzetek újraélésével, újragondolásával.

– **Két nagyon erős történetet szokott megosztani, amelyek a gyógyulás folyamatában, a feldolgozásban, az ön- és hitkeresésben sokat segítettek. Kifejezetten reflektálnak az idei Szélrózsa motójára is. Megosztaná velünk is ezeket?**

– Természetesen. Az egyik az „ezer daru” szokás. Ez egy japán hagyomány: úgy tartják, hogy akinek hajtogatnak ezer darab origamidarut, az meg fog gyógyulni. Nekem egy Tamásiból származó pedagógus teljesen ismeretlenül hajtogatott ezer ilyen papírdarut. Egy hatalmas mappában küldte el a feleségemnek a kiadóba. Ez akkor rám olyan hatással volt, hogy hosszú idő után legyőzte bennem a szeretet elfogadásának képtelenségét. Ha addig valaki azt írta, mondta: „veled vagyok, számítász, hiányzol, gondolunk rád” – akkor én gyűlöletet éreztem. Attól a pillanattól kezdve, hogy megláttam az ezer darut, ez elmúlt.

– **A kimondott, leírt jókívánások üresnek hatottak, miközben a daruhajtogatás heteken át cselekvő odagondolás?**

– Azt hiszem, igen. Krízishelyzetekben azt javasolom, azonnal le kell jönni a közösségi oldalakról. Ez kell legyen az első lépés. Mert az egy kirakat. Semmi köze a közösséghez, a közösségépítéshez, a valóságához. És ez a kirakat még jobban megmutatja, hogy az égadta világon semmi szükség valójában rád.

– **Ön nem törölte akkor ezeket a platformokat.**

– Rutintalan voltam. Azt hittem, ez majd leköt. Nem így volt. Tehát az én hibám is, hogy az itt kapott impulzusokkal még nehezebben lehetett áttörni a magam köré épített falat.

– **A másik történetet pedig meg is írta az Élet és Irodalomban, majd bekerült a Valami népi című új kötetébe Negyvennégyes címmel.**

– A sugárterápiánál egy földszint alatti helyszínen kell akár négy-öt órát is várakozni, hogy sorra kerüljön az ember. Kialakul egy néma közösség, mert ugye a torokra kapott kezelés miatt egy idő után mindenkinek elmegy a hangja. Nem állítom, hogy mindennap, de igen gyakran megjelent egy kisfiú ebben a közösségben. Nem volt még tízéves. Az édes-

anyja mindig kérte, hogy a legyengült immunrendszere miatt a folyosón vegye fel a maszkot. A gyerek mindig úgy tett, mintha felhúzná, de helyette úgy ment végig köztünk, hogy mindenkire egyenként rámosolygott. Ő adott erőt nekünk. Hihetetlen volt.

– **Aztán e miatt a novella miatt írt önnek Bölcseki Gusztáv nyugalmazott református püspök.**

– Igen, és hosszan elemezte a szöveget. És a végén úgy zárta, hogy a kisfiú mosolya Jézus mosolya. És fel is tette

telmezni, hogy milyen jó ember vagyok, milyen jót tettem a lánnyal, hogy örökbe fogadtam. Fordítva van: a Jóistentől én kaptam egy áldást. Nem tudok érte elég hálás lenni. Azok a párok, akiket az Úristen sokáig megvárakoztat, sokszor felteszik a kérdést: vajon miért történik ez? Mit hibáztam? Mit akart üzeni nekem ezzel az Úr? Azóta sokszor hangsúlyozom fiataloknak, hogy mindig lesz rá indok, hogy miért ne szülessen meg egy gyerek. Még nagyobb lakás, kikerekített karrier... A gyerek sosem jön „jókor”,

folyamat, amire nem lehet rákérdezni. Nem kérdezhetik meg, hogy nyílnak-e már gyermekkorod tárnái. Meglátad-e már magadban apádat? Ezeket nem lehet az utcán összefutva megbeszélni. Egyik alkalommal azt mondtam a feleségemnek: „Nem megyünk le a Tisza-partra sétálni a gyerekekkel?” Természetesen tudom, hogy tizenhat éve a Duna-parton lakunk, és még sosem tévesztettem el, de nyilván belülről valami nagyon dolgozott a Tisza-parti gyerekkorommal kapcsolatban. A házasságunknak is egy igazán nagy vizsgája volt ez. Megmérettünk. Hogy ez a folyamat, a szülővé válás esetleg problémás, az ma tabu. Nem beszélünk róla. Bevallom, én rettegtem attól, hogy mi lesz akkor, ha nem fogom érezni az apaság tudatát. Ezért az első két hónapban nem éreztem mást, mint megkönnyebbülést, hogy van bennem apai... És ezek mind olyan helyzetek, amikhez meg kell találni a barátokat, a családtagokat, a lelkivezetőt, a szakembert, akinek elmondhatod, ha bajod van, mert ezzel elképesztően egyedül lehet maradni, ha nem kapunk segítséget.

– **Közöttetek van – ez az idei Szélrózsza-mottó Lukács evangéliuma 17. részének a 21. verse alapján. Bár említette, hogy hullámzó hittel élte meg az elmúlt időszakot, de volt olyan pillanat, amelyben azt érezte, hogy Isten igenis ott áll ön mellett?**

– Ráadásul úgy, hogy igazából én nem is akartam, nem is tettem ezért. Korábban mindig azt reméltem, hogy adott lelkiállapotokat a saját küzdelmemmel érek majd el. Mégis, ebben az elmúlt időszakban nagy kegyelemben volt részem. A fájdalomcsillapítóktól való féltől való állapotban egyfajta jelenést láttam, melyben egészen konkrétan minden részletet megkaptam arról, hogyan kapunk majd gyermeket az Úristentől. Mi akkor már sok éve szerettünk volna családot a feleségemmel, és amikor minden szóról szóra úgy történt, ahogy azt a jelenésben láttam, akkor sajnálkoztam a feleségemnek, hogy „de kár, hogy nem mondtam el akkor neked”. És kiderült, hogy de, elmondtam neki. Nem tudtam mást mondani, csak hogy „köszönöm, Uram!”. Nekem könnyű azt mondani, hogy közöttünk van, mert nekem megmutatta magát. Így egész más, mert nem kellett úgy megküzdeni érte, ahogy én azt korábban gondoltam.

■ KÉZDI BEÁTA

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

nekem ezt a kérdést: így akartam-e, én is így gondolom-e? Bevallom, hogy nem tudom, de nem tudok rá nem úgy emlékezni, hogy úgy akartam. Visszaautalva az interjú elejére: egy olvasat, egy olvasó akár még az íróban kialakult képet is meg tudja változtatni.

– **Milyen állomásai voltak az önök számára a szülővé válás – nem rövid – folyamatának? Hogyan élték meg, hogy végül örökbefogadás lesz?**

– Az örökbefogadással létrejött család ugyanolyan, mint a többi család. Az örökbefogadáshoz mindenki egyfajta veszteséggel érkezik – szokták mondani a pszichológusok, én pedig azt érzem, hogy ennél nagyobb nyereség nem létezhet. Én azt a gondolatot nem tudom ér-

és sokszor „zavart kelt” az életünkben. Ezek a körülmények vannak, és mindig is lesznek. Addig kell vállalni gyereket, amíg küldi az Isten. Ezt a saját káromon tanultam meg.

– **Van, amiben más a szülővé válás folyamata az örökbefogadás által?**

– Erről írtam egy egész versfüzért *Magamról többet* címmel. A szülővé válás folyamatával pont ugyanaz a helyzet, mint a nagy traumával: az elképesztően nagy és örömteli változás is belül zajlik, és itt is készül egy lelki leltár, amiről nehéz beszélni. Az első hónapokban, mikor kérdezték, hogy alszunk-e, akkor nem értettem, hogy ez most miért fontos, mikor én annyira boldog vagyok. A szülővé válás egy olyan mélyen zajló

Bennünk, köztünk, általunk

Pál Feri atya Isten országának megvalósulásáról

Közelmúltbeli szeműtétje miatt napszemüvegben „vette fel a szemkontaktust” a jelenlévőkkel Pál Feri atya a Szélrózsa aznapi főelőadójaként július 15-én Gyulán. A népszerű mentálhigiénés szakember – hangsúlyosan nem római katolikus papi minőségében – immár negyedik alkalommal állt az evangélikus ifjúsági találkozó közönsége elé. Ezúttal azzal a céllal érkezett, hogy lélektani szempontból világítson rá arra, amire az idei fesztivál mottójának igei háttérét adó szentírási szakasz (Lk 17,21) utal: „Isten országa közöttetek van.”

FOTÓ: PETE DÓRA

Nagy sikerű előadásainak forgatókönyvét és stílusát hozva Pál Feri atya ezúttal is történetekbe ágyazva beszélt a témáról. A jellegzetes gesztusaival „felrajzolt” sztorikat minden esetben közérthető magyarázatot követve.

Kiindulópontként azt rögzítette: azért van szükségünk arra, hogy erős „én”-nel bírjunk, hogy a nálunk nagyobb erőket be tudjuk fogadni, és azok ne feszítsenek szét bennünket. Ezt a bizonyos „én”-t egyébként – kultúrkörönként eltérő arányban – individuális jegyeink, egyedi jellemzőink, személyes tulajdonságaink alapján, illetve kapcsolataink, szerepeink, közösségeinkbe való beágyazottságunk tükrében határozzuk meg.

Társas lény voltunkat négy dolgon – együttlét, együttérés, együttműködés, egymás segítése – keresztül ragadhatjuk meg. Alapvetően arra teremtettünk, hogy együtt legyünk másokkal. Egyetlen fontos kapcsolat elvesztése – magyarázta az előadó – olyan erős hatást gyakorol ránk, hogy akár a legbelsőbb, legegységesebb ösz-

tönkésztetésünk, az életösztönünk is megrendül. Ugyanígy velünk született képességünk az együttérés is; ha nem tudunk empátiákkal közelíteni embertársainkhoz, az súlyos személyiségzavarról árulkodik.

Az együttműködés előnye még hormonális szinten is érezteti hatását, hiszen az egészséges lelkületű emberekben boldogságérzetért felelős hormonok szabadulnak fel. Hasonlóképpen egymás kölcsönös segítése esetén is ez történik a szervezetünkben.

Az „én” és a „mi” mellett ott van a „mindenki” is. Ez utóbbi azt jelenti, hogy nem vagyunk pontosan olyanok, mint mások, de mindannyian ugyanúgy emberek vagyunk – magyarázta Pál Feri atya. Ezért szükség van arra is, hogy ember voltunkat, emberségünket kibontakoztassuk. A két vágy – hogy hadd legyünk egyediek, másoktól különbözők, és hadd legyünk olyanok, mint bárki más – kéz a kézben jár, egyszerre van jelen az életünkben. Ha valaki vagy csak az egyikre (önálló individuális létének megélésére), vagy csak a

másikra (a csoporthoz vagy az emberiség egészéhez való tartozására) törekszik, akkor nem tud Isten országa benne, közte és általa kibontakozni. Olyan világban élünk, ahol állandó készletét érezhetünk arra, hogy el kelljen döntenünk, az „én”, a „mi” vagy a „mindenki” a jó – pedig valójában egyik sem különb a másiktól. Mindhárom egyaránt értékes, a mi feladatunk, hogy ebben a természetes értékkonfliktusban egyensúlyt találjunk köztük, hogy mikor melyiket helyezzük előtérbe.

„A kapcsolatainkat nem az teszi tönkre – fogalmazott az előadó –, hogy problémáink vannak, hanem ahogyan egymással bánunk, amikor nehézségek lépnek fel. Amikor nehezedik az élet, bánjunk még jobban egymással.” Egy családban, egy közösségben, de ugyanígy a társadalomban is ez a kulcsa annak, hogy megoldást találjunk az első ránézésre megoldhatatlannak tűnő problémákra.

Önmagunk kibontakoztatásának három módja van – tért rá előadásának utolsó blokkjára Pál Feri atya. Az egyik, hogy képesek vagyunk önmagunkat szabadon kifejezni, érvényesíteni. Ez az önérvényesítés nem másokkal szemben történik, nem bánt, nem fenyeget másokat. A második az önátadás képessége, amikor képesek vagyunk megfeleledkezni önmagunkról és elmélyülni – ezt az előadó a Csíkszentmihályi Mihály magyar–amerikai pszichológus által leírt flow-élménnyel rokonította –, a harmadik pedig az, hogy képesek vagyunk önmagunk felülmúlására. E három között, hogy mikor alkalmazkodjunk, és mikor ragaszkodjunk a saját szempontjainkhoz, szintén fennáll a már említett értékkonfliktus, és itt is az egészséges egyensúly megtalálására kell törekednünk.

Előadását Pál Feri atya egy általa megélt történettel zárta. Egy ízben egy kislány megállás nélkül csacsogott neki, és ő ezt egészen addig nem tudta mire vélni, míg a kislány el nem mondta neki, mire bízta őt az anyukája: „Addig beszélj a szeretteiddel, amíg élnek.” Ezt az üzenetet ő is továbbadta útravalóként a Szélrózsa közönségének.

■ – VITÁLIS –

Ne néző légy, hanem játékos!

Gündel Takács Gáborral a színpadon

Hosszú évek óta az ország egyik legnépszerűbb televíziós személyisége, vetélkedők házigazdája Gündel Takács Gábor. Ismertségét jó ügyek szolgálatába állítja, mint tette például 2017-ben, a Reformáció 500 emlékév egyik nagyköveteként. Hitéről az Evangélikus Élet számára 2016-ban adott interjúja óta nyíltan beszél, vallástételével azonban nem meggyőzni akar, hanem éppen az egyénileg bejárható út egyedi küzdelmeire és szépségeire hívja fel a figyelmet. A sportkommentátort mint a Szélrózsa szombati napjának fő előadóját a színpadon Kézdi Beáta, magazinunk főszerkesztője kérdezte. Az elhangzott beszélgetés szerkesztett szövegét közöljük.

– Úgy tudom, Gyula és ez a régió sportriporterként is idézhet fel önben emlékeket az első tévés közvetítése révén.

– Valóban, életem legelső élő futballmérkőzés-közvetítése Békéscsabához, a legendás Kórház utcai stadionhoz kötődik. Gyulán, Szarvason és Békéscsabán volt 1990-ben az U18-as labdarúgó-Európa-bajnokság. Csak egy félidőt kaptam, mert ketten voltunk kezdő kommentátorok, és felosztották köztünk a meccset. Nagyon kalandosan indult az egész,

mert a meccs előtt fél órával szóltak Pestről, hogy rövidebb az előző műsor, tudunk-e tíz percet beszélni. Hát persze hogy tudunk, azért vagyunk televíziósok, nem? Igen ám, de a kezdésre valamilyen oknál fogva nem jöttek ki a csapatok, úgyhogy összességében tizenöt percet kellett beszélnem gyakorlatilag a semmiről, miközben a hátam mögött állt idősebb Knézy Jenő, és figyelt. Mindent elmondtam, amit tudtam, volt, amit kétszer is, már-már édesanyámról is beszéltem.

Amikor végre elkezdődött a mérkőzés, annyira megkönnyebbültem, hogy azt találtam mondani: „Végre labdára indult az útja.” Akkor elnevettem magam: kész, ez ennyi volt, inkább nézzük a mérkőzést.

– Szabad-e, célszerű-e a kommentártornak reagálnia a hibáira?

– Fontos, mert a hitelesség része. Ha tévedek, vagy butaságot mondok, de észreveszem, vagy a szerkesztő a fülemre szól, akkor elnézést kérek: tévedtem. Bárki hibázhat, ez emberi dolog. Ha úgy csinálok, mintha tökéletes lennék, az viszont elkezd gyanús lenni, így könnyen hiteltelenné válhat az ember.

– 2016-ban magazinunknak elmondta: tudatosan döntött úgy, hogy nem politizál, hiszen a nézők szórakozását rontaná el, ha befolyásolná őket a riporter politikai hovatartozása. Azóta sem teszi, ellenben a Szemlélek blog [Szemlelek.net] egyik állandó szerzőjeként megszólal közéleti kérdésekben. Miért?

– A Szemlélekkel való történetem nagyon érdekes, hiszen éppen egy fél éve már nem írok. Ez is ennek a folyamatnak a része. A politika a szó eredeti jelentése szerint a közügyekkel való foglalkozás. Úgy vélem: a politikusok, a pártok jönnek-mennek, mi 9,7 millióan – vagy ha tágabb szempontból nézem, akkor tizenvalahány-millióan – viszont állandóan ennek a közösségnek a tagjai vagyunk. ▶

Azt gondolom, az nem jó gondolkodás, hogy „majd a politikusok meg a vezetők megoldják”, hiszen ez a mi társadalmunk. A közügyekről beszélni kellene! Csak abból a szempontból nehéz, hogy nem mindenki gondolja így. Vannak, akik abban érdekeltek, hogy ne beszéljünk. És ennek már van is egy technikája, amikor elkezdik az embert kikezdeni, kiforgatni a szavait. Pedig igenis beszélni kell a közös dolgainkról. De hogy tudjuk ezt jól megcsinálni, hogy tudunk értelmes párbeszédet folytatni?

– **Érdelem mindenkiel eszmét cserélni, akár vitatkozni?**

– Vannak olyan emberek – és nem hibáztatom őket –, akiknek szükségük van bizonyos mítoszokra. Ez lehet a vallás, egy párt, lehet bármi. Ők ebbe kapaszkodnak, nekik ez ad biztonságot az életben, mert egyébként az élet tele van bizonytalansággal. A legpriméribb érzésünk, amire szükségünk van az életben, az a biztonságérzet. Ha ezt valaki veszélyezteti, mert megkérdőjelezi a mítoszait, akkor az emberek egy része abszolút elutasítónak válik. Miközben azt gondolom, hogy az alapigazság stimmel, hogy beszéljünk közös dolgainkról, mégis fel kell mérni, hogy kivel és hogyan érdemes. Az elmúlt fél évben engem is értek támadások, igyekszem leüleptíteni magamban bizonyos dolgokat, egy picit szeretném megtalálni azt a hangot, amin esetleg érdemes újra megszólalni.

– **Nem veszi el a kedvét a mai magyar média világa? Úgy értem, tájékozódik-e mindennap, megvannak-e azok a platformok, amelyeket néz, vagy fontos-e, hogy néha a hírfogyasztásban is böjtöt tartson?**

– Azt nem lehet, hogy nem veszek tudomást arról a társadalomról, arról a közösségről, amiben élek. Kölcsönös felelősséggel tartozunk egymásnak azért, hogy ez egy jó ország legyen, jó nemzet, jó közösség legyen. Az, hogy a média milyen állapotban van, szakmai kérdés; azt hiszem, nagyon fölhígult. Pár évtizede az újságíráshoz még komoly szakmai tudásra kellett szert tenni, és nagyon sok ember elolvasta – a főszerkesztő, a felelős szerkesztő, az olvasószerkesztő –, mire valami megjelent az újságokban. Tehát újságot írni felelős dolog volt. Ma valaki azt mondja: csináljak egy honlapot, belepüföl valamit a klaviatúrába, nyom egy entert, és puff, még a helyesírási hibák sincsenek kijavítva. És egyébként azt kell mondjam, hogy ma

egy kommentelő ugyanúgy újságíró, mint bárki más. De a kérdése gyökeréhez visszatérve: igenis az embernek dolga, hogy tudja, mi történik körülötte az országban. Az egy másik kérdés, hogy ne mindig csak ugyanazt olvassa, hanem több aspektusból tájékozódjon.

– **Az a 2016-os interjú, amely az Evangélikus Élet magazinban és egyházunk központi portálján, az Evangélikus.hu-n jelent meg, az interneten nyolcvanöt ezer kattintást hozott; ebben beszélt először a nagy nyilvánosság előtt a hitéről. Az interjú címe az volt: Kézen fogott az Isten. Akkor kezdődött a kapcsolata az evangélikus egyházzal, majd követte a Reformáció 500 emlékévé, melynek már reformátusként egyik nagykövete lett.**

amit megélek, az tudás, meggyőződés. Nem elhiszem, mert mondták, hanem tudom, mert megéreztem, mert válaszokat kaptam a kérdéseimre.

– **Katolikusból lett református, s most egy evangélikus ifjúsági találkozó fő előadója. Nem is kétséges, hogy fontosnak tartja az ökumenét.**

– Ez nem egy futballbajnokság, nem verseny: melyik egyház nyeri, melyiknek van több híve? Mindenki keresi a maga útját a Jóisten felé. Kinek ez, kinek az, másnak egy harmadik az útja. De valamennyien ugyanoda tartunk: ugyanazt az Istent keressük. A formai és egyes teológiai dolgok eltérhetnek. Más gondolhatunk például az úrvacsora közben. De abból a szempontból ez mindegy, és engem nem kell zavarnia annak, hogy a másik másképpen gondol

A nem hívő emberekben él egy sztereotípiá, hogy „ezek a vallásosak olyan ájtatoskodók”, pedig erről igazán nincs szó. Megfér együtt a papi foci és az istentisztelet, mind a közösségépítés része lehet.

– Eredetileg római katolikus vagyok, feleségem református. Amikor össze akartunk házasodni, a katolikus papok nem akartak minket összeadni. Így hát felkerestük a feleségem zalaegerszegi református gyülekezetében Török Zoltán lelkészt. Egy órát beszélgettünk. Erős, meghatározó élmény volt, bár én akkor éppen nem gyakoroltam a hitemet. A hitem valóban azon alapszik, hogy kézen fogott az Isten. De ez nem döntés kérdése, hogy én is vallásos leszek, mert az neked jó. Idő volt, míg eljött az az élethelyzet, amikor elkezdtem keresni, elkezdtem válaszokat kapni, megérkeztek az életembe azok az emberek, akik újabb impulzusokat adtak, meg tudták mutatni az Istent. Most már megingathatatlan része ez az életemnek, így, hogy felnőtten ért el. Az a bizonyos, esküvőnk előtti beszélgetés indított el engem a reformátusság, a protestantizmus felé. Hozzám ez a fajta gondolkodás, ez az egyszerűség, emberközelség áll közelebb, de senkit sem szeretnék erről győzködni. Bevallom: a hit szó nem elég kifejező. Én nem hiszem, hanem tudom, amit vallok;

ja. Ő úgy tud könnyebben eljutni Istenhez. Ezt nem versenynek tartom, hanem örömmel. Az életben, a civil dolgokban is protestáns vagyok. A katonaságnál rengeteg problémám adódott abból, hogy sok mindent megkérdőjeleztem. Nem véletlen, hogy katolikusból protestáns lettem. Ez a fajta útkeresés nekem szükséges volt. Szokták mondani, hogy a hit kétely nélkül fanatizmus. S a protestáns ember mindig megvizsgálja azokat a dolgokat, amikkel találkozik. Átszíri önmagán az igazságot. Nem gyanakvóan, hanem gondolkodó képtelenséggel. Megvizsgáljuk innen is, onnan is, többféle réteget lehántva róla. Hiszen az életünk során folyamatos változásban vagyunk, másképp gondolunk dolgokat. Van, amit megértünk, más elvetünk. Az ökumené nekem azt jelenti: mindenki járja szépen a maga útját, s a végén együtt, közösen meg fogunk érkezni.

– **Azért megragadom az alkalmat, hogy megkérdézzem: milyennek lát minket, evangélikusokat?**

– Nagyon sok evangélikus eseményen vettem már részt, igen jó a kapcsolatom Fabiny Tamás elnök-püspökkel.

Jártam a fasori evangélikus gimnáziumban is vendégként. Ha hívnak, jövök szeretettel – mert szeretettel hívnak! Öröm, ha tudunk egymásnak segíteni. Nagyon szimpatikus nekem, hogy az evangélikus egy igazán családias, kevésbé formális közösség. És tetszik, hogy a főelőadás mellett arra is felkértek, hogy közvetítem az Erős Vár FC és a Lelkészek All Stars csapata közötti focimeccset. Jó móka, és tetszik, hogy ez belefér egy egyházi rendezvény programjába. A nem hívó emberekben él egy sztereotípia, hogy „ezek a vallásosak olyan ájtatoskodók”, pedig erről igazán nincs szó. Megfér együtt a papi foci és az istentisztelet, mind a közösségépítés része lehet.

– Isten országát akkor is közöttünk érezhetjük, amikor körbenézve minden aggodalomra ad okot? Ön hol talál kapaszkodót a nehéz időkben?

– Aki olvassa a Bibliát, az tudja: Isten országa Izrael népének életében annak ellenére is valóság volt, hogy mennyi pusztulást, kríziseket kellett elszenvedniük. Széthullottak, elárulták a Jóistent... Nincs új a nap alatt! Ha rosszul mennek a dolgok, egészen biztosan nem a Jóistent kell érte hibáztatni! Hanem arra gondolni, hogy akkor valamit mi nem csinálunk jól. Nem a hitünkben élünk. Nem jól értjük a dolgunkat, nem beszélünk egymással egyenesen. Magunkban kell keresni a hibát, és nem mindent Istentől várni, hiszen nem fog mindent megcsinálni helyettünk! Hiszem, hogy nincs jutalom vagy büntetés, hanem következményei vannak annak, amit csinálunk. A jóval is, a rosszal is tanulunk, és közelebb kerülünk a Jóistenhez. Ha a világ föl van fordulva körülöttünk, akkor valamit nem jól csinálunk. Fel kell tudni tenni a kérdést: „Most mire akarsz megtanítani ezzel, Istenem?” Isten terelget minket. Ha keressük a kezét, megfogja a kezünket! Ha azt gondoljuk, hogy mi sokkal okosabbak vagyunk, akkor engedi, hogy kipróbáljuk, valóban okosabbak vagyunk-e nála. Ne a Jóistenen kérjük számon, ha a dolgok nem mennek jól! Lám, az emberiség történelme során újra és újra, most is éppen ezt a leckét tanuljuk. Isten országa közöttünk? Abban is ezt látom, hogy ő megadja az esélyt, hogy te magad jobba válj. Ha kapsz valamit, az kész, ingyen van, nem került semmibe. De ha te magad dolgozol meg érte, te magad éled meg, szenveded meg, te magad próbálsz újra, ha nem sikerül, akkor válik igazán a tiédé.

FOTÓK: PETE DÓRA

– Milyen mélyebb tanulságokat von le az emberi sorsok láttán, amikor nagy nyereménnyel kecsegtető játékokat vezet?

– Valójában ezek a vetélkedők emberekről, történetekről szólnak. Mindig érdekesek az emberi történetek, az, hogy egy cselekedet, egy döntés mögött milyen történet áll a háttérben, honnan jött, hová tart az illető. Azért fontos, hogy mi, újságírók is ezeket a történeteket meg tudjuk mutatni, mert azokból tudunk mindannyian előrelépni, tanulni. Az életben vannak nézők és játékosok. Az előbbiekkal nem

történik semmi. Ők azt nézik, hogy mások élnek, játszanak, döntéseket hoznak, kockázatot vállalnak, részt vesznek a játékban. Ne legyél néző, legyél játékos! A Jóisten nem azért teremtett minket, hogy nézők legyünk, hanem azért, mert dolgunk van. Játékosnak kell lennünk, vállalnunk kell kockázatokat, döntéseket, ki kell állnunk másokért, föl kell állni a vereségek után, méltósággal kell viselni a győzelmet, együtt kell működni, időnként versenyezni kell, időnként meg kell fogni a másik kezét, és segíteni kell.

■ KÉZDI BEÁTA – STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Isten országának időzónája

Jn 5,24–25

Az előző rész tartalmából. Néhány mondat az igeszakaszt megelőző eseményekből. *János evangéliumának* ötödik fejezete egy különleges csodával kezdődik. Jézus a Betesda tavánál meggyógyít egy embert: a beteg harmincnegyzét év szenvedés után vált szabaddá és egészségessé. „...*felvette az ágyát, és járt. Aznap pedig szombat volt*” – olvashatjuk a szerző leírását. Egy ember, aki új életre támad fel, és harmincnegyzét év után végre értelme lesz az életének.

És történt mindez szombaton. Hogy miért fontos ez? Mert Jézus ellenfelei azért kezdik el őt üldözni, mert ezt szombaton tette. Ráadásul Jézus Istent saját Atyjának vallotta, önmagát egyenlőnek tekintette az Örökkévalóval, ami még inkább arra sarkallta ellenfeleit, hogy eltegyék őt láb alól.

Hihetetlen erő van ebben az egy mondatban. „...*ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.*” Húsvét üzenetének egyik legfontosabb mondanivalója és hatása, amikor nyilvánvalóvá válhat mindannyiunk számára, hogy a hit hallásból van, a hit életet jelent. Életet ment. Új életet ér. Egy teljesen más minőségű életet tár elénk. Olyan életet, amelyben van perspektíva, és van valódi cél. Amely nem berendezkedni akar mindenáron, hanem jól tudja: minden, ami van, és aki van, az Isten kezéből van, az ő kezében landol.

Jézus nem jövő időről beszél tanítványainak, de jelen időben. Ma is ugyanezt teszi. Különleges idő ez: a mindenkori jelen idő, az alkalmas idő, a *kairosz*, ahogyan a *koiné* görög kifejezés körülírja azt a szent időt, amely a kegyelmi idő, a mennyei idő, amely alkalmas, amely „mindig most van”. Isten országának időzónája ez. A „most” ideje. A „közöttetek van” ideje. Isten jelenlétének ideje.

Jézus ma is erre hív meg minket, akik mostanában egyre többször nosztalgizunk, és vágyunk vissza a múltba. Amikor még nem volt háború, nem volt covid, nem volt klímakatasztrófa, nem volt egekbe szökő infláció. Amikor nem volt okos a telefon, a ház, a mosógép, az óra, hanem egy kicsit minden lassabb volt, ugyanakkor sok tekintetben elérhetőbb.

De ugyanúgy napi tapasztalatunk a jövővel kapcsolatos mondatok emlegetése: majd ha egyszer minden összeáll, akkor új életet kezdek. Akkor majd többet maradok csendben, többet olvasok, sportolok, imádkozom, szeretek, jótékonykodom, többet figyelek a másokra, a teremtett világra, az étkezésre, az alvásra, a környezetemre – de most még nem. Majd egyszer! „Vissza a jövőbe!” Majd amikor tényleg vége a világjárványnak, a háborúnak, a társadalmi megosztottságnak, a rohanásnak, majd akkor, de akkor tényleg újat kezdek. Magammal, másokkal, magával az Istennel.

Amire Jézus hív, az a jelen időről beszél. A mindenkori jelen időről. Amely nem piros betűs ünnep, nem többnapos ünnep, hanem csendes ünnep. De lehet: éppen egy ilyen háttérbe szoruló nap válhat egy olyan nappá, amikor a hit ajándékát kérjük Istentől. Aki a hitet ajándékozza. Mert ő a cselekvő. Az ő országa van közöttünk ma is Krisztusban. Az ígéjében, a jelenlétében, a szentségben, testének és vérének közösségében.

Jézus most hív. Hogy állítsuk át a lelki időzónánkat Isten országának időzónájára. A feltámadás harmóniájára. Ahol hit van, és örök élet van, ahol a kegyelemből élő hívó „*ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.*” Átment. A csoda megtörtént. Jézus megváltásában, feltámadásában az ígéret beteljesedett, a szeretet végleg legyőzte a félelmet. Az időzónaváltás közöttünk van, ennek öröme legyen és maradjon mivelünk!

■ GÁNC S TAMÁS

Törvényszegés, a szent nap megszegése, blaszfémia. Vádak Jézus ellen, amelyek kapóra jöttek az őt likvidálni szándékozó vallási és politikai vezetők számára. Jézus kinyilatkoztatja a titkot: ő és az Atya egy, és ahogyan az Isten képes új életet támasztani, úgy a Fiú is képes. Sőt az ítékezés jogát is ráruházta a Mindenható, ahogyan azt *Apostoli hitvallásunkban* is elmondjuk minden istentiszteleten: „...eljön ítélni élőket és holtakat.”

De Jézus még ennél is továbbmegy, amikor arra utal: aki nem tiszteli a Fiút, az nem tiszteli az Atyát sem. Az Istent, aki őt, a Fiút, a názáreti Jézust elküldte. És ezek után, pontosabban éppen itt kezdődik igeszakaszunk, amely az evangélium egyik legerősebb ígéretét hozza elénk. Jézus azt ígéri övéinek, nekünk is: „...*aki hallja az én ígémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van, sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.*”

Aki hallja, megérti és megtartja Jézus ígését, igehirdetését az Isten országáról, és hisz abban, aki őt, Jézust küldte, vagyis Istenben, a Teremtőben, az Örökkévalóban, annak örök élete van. És pont. Vagy inkább felkiáltójele!

Lélek, zene és evangélikus identitás

A kántorképző intézet tanfolyamán jártunk

Orgonaszóra leszek figyelmes, így tizedmásodpercek alatt elillan a kétségem, hogy merre induljak, miután az útvonaltervező iránymutatása alapján leparkoltam az autóval Fótan. Mint néhány perccel később megtudom, a reggeli áhítat dallamai jelölték ki utamat az Evangélikus Kántorképző és Egyházzenei Intézet épületének bejárata felé. Oda, ahol látogatásomkor a százhatvannyolcadik nyári kántorképző tanfolyamot tartják.

Harmincnégy résztvevő lakja idén a tanfolyam két és fél hete alatt a patinás, zenét és történelmet árasztó Mandák-villát. Közülük a legfiatalabb nyolcéves, de van olyan felnőtt is, aki Fótáról jár be naponta a hangszeres és szolfézsórákra. Tizenhatan foglalkoznak velük.

Ezt a gyors összegzést Mészáros Anna Zsóka közli. „AnZsó” – ahogyan szólítják – az Evangélikus Hittudományi Egyetemen ötödéves teológus-lelkész szakos hallgató, akinek különleges az idei tanfolyam, mivel ez az első, amelyet ő vezet. Tavaly nyáron kérdezte meg tőle Bence

Gábor, a kántorképző intézet igazgatója, hogy vállalná-e, és ő igent mondott rá. AnZsó a családjával együtt aktívan részt vesz a bényei evangélikus gyülekezet életében. Már gyermekkorában jól zongorázott, lelkésze vetette fel, hogy nem lenne-e kedve elmenni Fótára. Annyira megtetszett neki a tanfolyam, hogy idén már tizennegyedjére vesz részt rajta.

CSAK A ZENE

„Bármikor lépsz be ebbe a házba, reggel nyolctól este tíz óráig szünet nélkül szól a hangszer. ▶

Minden szobában van harmónium. Ezen kezd mindenki, aki később orgonán szeretne játszani. Amikor valaki eljut a koráljátékig, és bizonyos számú korált már meg is tanult, akkor felvételizhet orgonára, s ha megy neki, elkezd tanulni a pedáljátékot is. Ebben az évben tíz orgonistánk van, akikkel két orgonatanár foglalkozik – tájékoztat AnZsó, miközben elindulunk az emeletre. – Ez az én szobám, amit az erkély miatt mutatok meg” – mondja, miközben az épület ikonikus része felé megyünk. Az erkélyre kilépve az árnyékot, hűs levegőt lehelő csodálatos fák koronái között nyugat felől a Pilis kukucska ránk.

A 20. század elején épült nagypolgári villát Mandák Mária adományozta az 1934-ben Fótra került lelkésznek, Zászkaliczky Pálnak és családjának, akik úgy fogadták el a felajánlást, hogy az épületet a Magyarországi Evangélikus Egyház kapja belmissziói célokra. [A Mandák-villáról riport olvasható Ahol otthonra találnak a kántorok címmel magazinunk 2021. november 28. – december 5-i számában. – A szerk.] Az erkély padjára ülünk, miközben AnZsó mesél a helyről.

A nyári tanfolyamok nagyon intenzívek. Vasárnap kivételével mindennap van félórás harmóniumóra és három gyakorló, félórás énekóra, egy óra szolfézs, két óra közös énekkar és egy közös óra, amely liturgika, himnológia, orgona- vagy bibliaismeret. AnZsó olyanokkal dolgozik együtt, akik őt is tanították, és talán ő is tanít most olyanokat, akik néhány év múlva mellette taníthatják majd a még fiatalabbakat.

A házban minden irányból különböző hangszerek dallamhangjait hallom. Mindez akár lehetne zavaró zenei kavalkád is, mégis inkább csodálatosnak érzem, ahogyan minden szegletből árad a zene. Szakavatottnak a legkevésbé sem mondható fülem harmónium hangját sejtí az ajtó mögött, ahol éppen a Kísvárda melletti Döge községből érkezett, egyébként református Valika gyakorol. Mint mondja, nagyon hajlik a szíve az egyházenére. „Minden álmom, hogy megtanuljak orgonálni, és kántor lehessenek. Most kezdem ismerkedni a billentyűkkel, szolfézsra járni. Eleinte kicsit visszatartott az elhatározástól, hogy már ötvenegy éves vagyok, de hiszem, hogy sikerülni fog, és amikor eljön majd az ideje, kántorként szolgálhatom Istent a templomban.” A kérdésre, hogy milyen az evangélikusok között,

Gyakorlás teszi a kántort a harmóniumon is

azt mondja, első nap még kicsit idegenül érezte magát, de a harmadik napon már úgy érezte, családban van, ahová befogadta a közösség, sokat töltődik lelkileg.

Mivel az órák éppen zajlanak, nincs nagy nyüzsgés a tanáriban, ahol Tüzes Johannával váltok néhány szót. A fiatal, katolikus énektanár a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumba járt, a kántorképzőbe pedig bátyjait követte, s immár hetedik alkalommal tölt itt bő két és fél hetet.

Pap Kinga Marjatta, az „ének tanészék” vezetője lép be a tanáriba, aki pedig már húsz éve tanít itt, és AnZsó szobavezetője is volt. Örömmel beszél arról, hogy a növendékek közül kerülnek ki a későbbi tanárok. „Az egyháznak ez a folyamatosság is a lényege, hiszen a hitében úgy erősödik az ember, hogy az előttünk járók hitéből épül” – mondja. Szép orgonazenés aláfestést ad mindennek, hogy valaki a szomszéd helyiségben az *Erős vár a mi Istenünk* feldolgozását gyakorolja éppen. Zenéhez nem értő, evangélikus identitását a közelmúltban megelé emberként elképzelem, ahogyan a jövőbeli kántor majd először játssza „élesben”, gyülekezet előtt...

GYÖNYÖRŰ AZ ŪRISTEN MUNKÁJA

„Laci bácsi az első, aki fogadja az embert, amikor megérkezel ide” – mondja AnZsó, miközben kimegyünk a hatalmas fákkal

körbeölelt kertbe. Valóban így történt: ahogy beléptem a kapun, Sohan Lászlóval talákoztam elsőként. Tizenhat éve látja itt el a gondnoki szolgálatot. Mint mondja, 1981-ben tért meg, onnantól számítva „ketyeg” a lelki élete. Elmondása szerint a fótiai úgy tekintenek erre a helyre, mint egy ékkőre, a tanárok pedig mint egy oázisra, ahol a szabadságukból tizenhét napot ideáldozva el is fáradnak, de egyben fel is üdülnék, vagyis olyan ez, mint a lelkeszi szolgálat: gyönyörűség, de nagyon nehéz is.

„Jellemző az itteni életre, hogy a szülők sokszor engem hívnak, mert a gyerekeik nem veszik fel a telefont. Hát persze hogy nem, mert együtt vannak, egymással foglalkoznak, játszanak, beszélgetnek, építik a közösséget, nem fognak a szülőkkel foglalkozni. Akik először jönnek, sokszor azon aggódnak, hogy mit csinálnak majd itt a papok velük, amikor pedig közeledik a búcsú, az esti áhítat alatt sírnak, pityeregnek, hogy egy évet kell várni a következő nyári tanfolyamig. Gyönyörű az Ūristen munkája. Felfoghatatlan!” – ad Laci bácsi lélekemelő összegzést arról, mit is jelent az evangélikusok számára Fótot.

Átvágunk a kerten. A padokon éppen énekóra zajlik. Belépünk egy másik, kisebb épületbe. Laci bácsi él itt a feleségével, de a garázsban helyet kapott egy tanterem is. Éppen kezdő szolfézsóra van. Nagy terc és kis szekund, kis terc

és nagy szekund – magyaráz a táblánál Kalmár Zsuzska. Az újdonság erejével hatnak rám ezek a szakkifejezések, de a padban ülők válaszaiból kiderül, ők már tudják, miről van szó. „Eddig a közép-haladókat vittem, ez új helyzet, hogy a kezdőkkel foglalkozom. Meg kellett szoknom, hogy olyat magyarázzak el, ami számomra egyértelmű. Ez kihívás mindkét oldalról, de most már élvezem” – mondja Zsuzska. „Ti is élvezitek?” – kérdezem a növendékek felé fordulva, mire kisvártatva a tanfolyam rangidősétől, Sándortól érkezik a nagy nevetést kiváltó válasz: „Igyekszünk élvezni.”

Szintet lépünk, amikor bepillantást nyerek a Bence Gábor vezette haladó összhangcsoport órájába, így láthatom, honnan hova lehet eljutni. A jöttünk kicsit megakasztja az órát, és az intézet igazgatója előzékenyen megkérdezi, kell-e valamit mondania, vagy csak figyelni szeretnék. „Csak figyelek” – válaszulom a lehető legrövidebben, és ez nincs ellenére a tanár úrnak, így folytatódhat az óra. Négy diák zongorák és harmóniumok mögött ülve figyelni a táblára író és közben magyarázó Bence Gábort, hogy aztán hangzatok formájában adja vissza, amit tanára kér tőle. Jó kicsit beletekinteni vagy legalább néhány ilyen villanásban részesülni, hogy amikor legközelebb felhangzik a templomban az orgona, emlékezzek rá, milyen út vezet odáig, hogy

átadhatom magamat az egyházzene gyönyörű élményének.

Újabb szintet lépünk. Ezúttal fizikailag lefelé, az alagsorban található ebédlőbe, ahol Kósza István zongorakíséret mellett tartja óráit. Szerinte ez a módszer a hatékony az énekek elsajátításában. Most éppen a tizennégy éves Pongival van órája, akinek ez már az ötödik tanfolyama.

Kérdésemre, hogy ilyen fiatalon tudja-e már, mit szeretne kezdeni felnőttként az itt megszerzett tudásával, Pongrác imponáló határozottsággal azt mondja, szeret mindent hamar eldönteni, ennek megfelelően már most tudja, hogy kántor szeretne lenni. Kicsit bizonytalan vagyok, hogy fiatal korára tekintettel szóba hozzák-e olyan témát, mint az evangélikus identitás, végül mégis így teszek. Pongi elmondja, fontos neki az evangélikussága, amelyhez már szerzett egy kis tudást is, és szeretné megérteni – ahogyan fogalmaz –, hogy „mi van a felsőbb szinteken”. Májusban konfirmált a szentendrei gyülekezetben, és már most aktív a mások szolgálatában: jótékonyági futással pénzt gyűjtött egy olyan szervezet számára, amely otthon nélkül maradt családoknak épít házakat, illetve egy árva gyermekeket támogató kezdeményezés részére is.

Visszamegyünk a földszinti nagyterembe, ahonnan érkezésemkor kiszűrő-

dött a reggeli áhítat hangja. Az orgona tanszak vezetőjével, Tüzes Marcell Sámuellel találkozom, aki 2019-ben orgonaművész-tanár szakon végzett a Zeneakadémián, és már tizenöt éve jár megszakítás nélkül Főtra, előbb tanulóként, majd tanárként. Eleinte harmóniumot tanított, a diploma megszerzése óta pedig orgonát. Mostani növendékeinek egy része magas szinten áll a koráljátékban, de még nem használják a pedált, mások pedig komolyabb orgona-előjátékokat is eljátszanak.

LÉLEK, TUDÁS ÉS KOTTAOLVASÁS

„Két és fél hét alatt sokat lehet itt haladni, mert másra nem kell figyelni, csak a zenére, amit támogat az a lelkiesség, ami ezt a helyet különlegessé teszi. Motiválóan hat a diákokra, hogy ez a környezet kiveszi őket a mindennapi életből” – mondja Marcell, s miközben beszélgetünk, magyarázatot ad arra, amire láthatóan rácsodálkozom: névvel ellátott borítékok egy asztalon. „SMS-füzetek” – adja meg a tájékoztatást erről az online világból ihletett, kézírás és papír használatát igénylő helyi szolgáltatásról, amely úgy működik, hogy mindenki írhat aláírással vagy akár névtelenül is üzenetet a másoknak.

Ahogy belépünk a hallba, AnZsó egy nagy jelentőséggel bíró tárgyra hívja fel figyelmemet: az asztalon kolomp hever, amelyet percekben belül Marci, a kolomp fog megszólaltatni, jelezve a ház lakóinak, hogy kezdődik az énekkar Bence Gábor vezetésével. Ez a két óra jelenti a nap magját, amikor mindenki ott van, amikor együtt van lélek, tudás, kottaolvasás, figyelem és sikerélmény a közös alkotásban.

Zeng a kolomp, az énekkar összeáll. Kezdődik a beéneklés, én a terem szélén meghúzódva élvezem minden másodpercét. Aztán a dallamok helyét szavak veszik át egy időre: a kórusvezető beszél az előző napi szolgálatról, amikor a kántorképzősök a közeli Csóvár evangélikus gyülekezetében énekeltek. Elsőként a „Dicsőítünk, Krisztus, aki szenvedtél...” kezdetű korál hangzik fel. Csupán néhány sor, mégis jólesően facsarodik a lelkem a meghatottságtól. Habár ez csak egy tanóra, mégis érzem minden dallamban, minden szóban, mozdulatban, hogy itt van velünk az, akit az énekekben dicsőít tanár és diák: Jézus Krisztus.

■ BALCZÓ MÁTYÁS

FOTÓK: MÉSZÁROS ANNA ZSÓKA

Bibliai vetélkedőn mérik össze tudásukat az ifjú kántorok

Hatalomvágy és krisztusi válasz

Eszmecsere a keresztény nemzet mítoszáról

Hatalmas érdeklődés övezte a kard és a kereszt hatalmának viszonyáról szóló beszélgetést a Szélrózsza evangélikus ifjúsági találkozón. Ha lettek volna csillárok, azon is lógtak volna a teremben, olyan sokan voltak kíváncsiak mindarra, ami A keresztény nemzet mítosza – Hogyan pusztítja el az egyházat a politikai hatalomvágy? című, a Luther Kiadó gondozásában nemrégiben megjelent könyvvel kapcsolatban elhangzott e témában.

Az amerikai evangélikál mozgalom jelentős része a nacionalista és politikai bálványimádás bűnébe esett, vagyis összemoszák Isten országát a nekik tetsző világi uralommal – így foglalta össze a szerzőnek, az amerikai presbiteriánus teológusnak, igehirdetőnek, Gregory A. Boydnek az alapvetését a beszélgetés moderátora, Miklósné Székács Judit. A Luther Kiadó vezető olvasószerkesztője ennek kapcsán felvetette, hogy vajon ez tipikusan amerikai probléma-e, vagy mi is megélhetjük itthon.

EGYHÁZ ÉS HATALOM

Jó és fontos kérdés – helyeselttem magamban, mert a könyvet olvasva éppen az volt az egyik megállapításom, hogy ha kicserélünk neveket, helyszíneket, évszámokat, akkor akár napjaink Magyarországon is járhatnánk, ahol ideológiai, politikai felfogástól függően számos megközelítése lehet annak, hogy mennyire, illetve hogyan, milyen formában keresztény egy politikai közösség, egy kormány, sőt általában a magyar nemzet.

Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke a kérdésre elmondta: a könyvben kibontakozó problémacsoport, a földi országok és Isten országának viszonya már az ószövetségi időkben is megjelent. Szerinte a kötetben nagyon komoly kompetenciahatárokat hoz szóba a szerző. Ugyancsak bibliai alapon vizsgálható, hogy az egyház oldaláról hogyan vetődik fel a politikától kapott háttérsegítség kérdése. Az egyház történelmén végigtekintve nagyon izgalmas kérdés az egyháznak a hatalomhoz fűződő viszonya, ahogyan például az is,

hogy egy hívő politikai vezető reménység szerint jobban viszonyul a Krisztus-követőkhöz, és utóbbiak között is vannak, akik úgy gondolják, hogy a hatalom hasznos segítőtárs lehet a misszióban.

Pányvánszky Ágnes lelkész a könyvet elolvastva arra a következtetésre jutott, hogy Gregory A. Boyd profetikus módon teszi fel a kérdést: „Te most a saját korodban hogyan magyarázod azt a politikai helyzetet, amiben élsz?” A prófétai kérdésekről pedig tudjuk – mondta az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének vezetője, egyetemi adjunktus –, hogy azoktól hangosan zakatolni kezd az ember szíve. Kifejezte azt a reményét, hogy folyamatosan egyre nagyobb körben lesz lehetőség beszélgetni a könyvben felvetett témákról, hogy „majd az Isten lelke és az a közös bölcsesség, amit idehoztunk, vezet bennünket valamire abban a kérdésben, hogy a hit, a vallás, a politika és a történelem kérdéseiben hogyan tudunk békés megoldásra jutni”.

VALLÁSSÓSSÁG ÉS JELRENDSZEREK

A Pányvánszky Ágnes által említett prófétai kérdéséhez kapcsolódva Nagy Szabolcs, a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség beosztott hitoktató lelkésze, az Evangélikus Hittudományi Egyetem doktorandusza felvetette: a mi életünkben hogyan jelenik meg a valóságosság, hogyan élhetünk jobban egy nemzeti közösségben, hogyan élhetünk igazságosabban, empatikusabban? Azt a megvizsgálandó szempontot is a közönség figyelmébe ajánlotta, hogy miként

szakralizálódik, hogyan lesz vallásos az a jelrendszer, az a nyelvzet, amelyet politikusok használnak, mintegy „elvéve” az egyház legerőteljesebb szakterületét.

Nagy Szabolcs kiemelte a könyvnek azt a szerző által nagyon fontosnak gondolt megállapítását is, hogy Isten nem bástyát kínál, és nem kardot ad a kezünkbe, hanem „együtt megy velünk az emmausi úton”. A könyv címére is utalva megjegyezte: szerinte mítoszokat teremteni nem feltétlenül ördögtől való, de visszaélni a mítosszal és azt tudatosan manipulálni, a hatalmi vágyaknak megfelelően átalakítani káros, bizonyos helyzetekben égbekiáltó bűn.

Miklósné Székács Judit kiemelte: Boyd erősen megkérdőjelezi, hogy valóban nevezhető-e kereszténynek egy olyan nemzet, amely őslakosok leigázásán és rabszolgák kizsákmányolásán, elnyomásán alapul, sőt hogy egyáltalán volt-e valaha keresztény nemzet az amerikai, hogy van-e hová visszavenni az Egyesült Államokat Istennek (amerikai toposz ugyanis, hogy az embereknek vissza kell venniük Amerikát Isten számára). Ezzel összefüggésben a beszélgetés moderátora feltette beszélgetőtársainak azt a kérdést, hogy a magyar keresztényeknek van-e olyan mítoszuk, hogy a miénk keresztény nemzet.

SAJÁT PROBLÉMÁINKRA IS ISMERHETÜNK

„Néha halljuk, hogy mi vagyunk a kereszténység védőbástyája Európában, és hallottuk sokáig azt is, hogy mi vagyunk Mária országa” – mondta Szemerei János. A püspök röviden kifejtette, hogy azért is tetszett neki a könyv, mert ugyan valóban amerikai problémáról van benne szó, de magyarként olvasva is érezhető az aktualitása, ahogyan nyilván más országokban is ugyanúgy felfedezhetik benne a saját problémáikat. Példaként említette, hogy a szomszédunkban zajló fájdalmas

FOTÓ: PETE DÓRA

Akik a kezükben tartott könyvről beszélgettek (balról): Miklósné Székács Judit olvasószervező, Nagy Szabolcs lelkész, doktorandusz, Pángyánszky Ágnes lelkész, egyetemi adjunktus és Szemerei János püspök

és borzalmas háborúnak vannak vallási elemei is. Szerinte „nem véletlenül piszkálják Kirill pátriákát, aki bár lehetne a béke védelmezője is, de ő egy másfajta igazságnak a képviselőjeként hallgat, ami az egyházi diplomáciában is elég komoly problémákat vet fel”. A püspök szerint ez

nemzetnek lenni, de abban talán még inkább, hogy mi, magyarok milyen úton jutunk el valami újba. Ezzel összefüggésben a fiatal lelkész a rockoperának azt a tézisét emelte ki, amely szerint az új határok átlépése, az új korszakba való belépés nem történhet meg vér, szenvedés,

sok szenvedés ért, mégis, ezer év után is itt vagyunk” – mutatott rá Nagy Szabolcs.

Boyd művének rövid jellemzését adva Pángyánszky Ágnes elmondta: a könyv nagyon alapos, izgalmasan kidolgozott igehirdetés arról, hogy milyen az Isten országa. Nagyon örült neki, amikor meglátta, hogy ez a téma eljön a Szélrózsára is, mert részletesen és tartalmasan írja le, hogy mit jelent az, hogy Jézus Krisztus elhozta közénk az Isten országát.

„Fontosnak tartom, hogy először ezt a kérdést gondoljuk át, olvassuk el ezt a könyvet, és ezen keresztül próbáljuk megérteni a keresztény nemzet mítoszt, mert segíti azt, hogy egy hívő ember meglássa annak az értelmét, hogy Jézus Krisztus neki is elhozta az Isten országát, amely közöttünk van, és ami felelősséget jelent. A könyv abban erősített meg, hogy ha innen indulok el, akkor jobban választ kapok azokra a kérdésekre, hogy a hatalomnak milyen megnyilvánulásai, torzulásai vannak, és ezért a kereszténységnek mindig feladata volt ezekre rákérdezni, együtt választ is adni” – fejtette ki záróként Pángyánszky Ágnes.

■ – BALCZÓ –

”
*Mítoszokat teremteni nem feltétlenül
 ördögtől való, de visszaélni a mítosszal és azt
 tudatosan manipulálni, a hatalmi váagnak
 megfelelően átalakítani káros, bizonyos
 helyzetekben égbekiáltó bűn.*

a könyv mindenkinél „betalál”, aki komolyan végig akarja gondolni, hogy az Isten emberei, Krisztus követői miképpen éljenek a világban.

Nagy Szabolcs kifejtette, hogy szerinte a magyar nemzet egyik leginkább mítoszeremtő alkotása, művészeti megvalósulása az *István, a király*. Abban a tekintetben is, hogy mit jelent keresztény

fájdalom és áldozat nélkül. „Mintha ez lenne a magyar sorsunk. Nekünk nem az a mítoszképünk, hogy a hegyen épült város vagyunk [ahogyan Boyd utal az „Amerika keresztény nemzet” mítosz egyik alap-tételére – a szerk.], amely megmutatja az egész világnak, hogyan kell a dolgokat jól csinálni, hanem olyan nemzetként tartjuk magunkat számon, amelyet bár nagyon

Dinoszauruszok és a Biblia

Üzenet a múltból a jelen gyermekeinek

A könyvbemutatón Balicza Klára, a *Dinós áhítatok* című könyv fordítója, Gasparik Mihály őslénykutató, Antal Berci óvis „dinószakértő” és Boda Zsuzsa, a Luther Kiadó szerkesztője „ástak mélyre”

Isten valószínűleg a teremtés hatodik napján alkotta meg a dinoszauruszokat. Az őslények többsége szárazföldi állat volt, bár például a Xiaotingia nevű, főleg rovarokkal táplálkozó tollas faj kilétéről a paleontológusok régóta vitatkoznak, hogy valójában madár vagy dinó volt-e. Nem ez az egyetlen rejtély velük kapcsolatban. Ennek ellenére – vagy talán éppen ezért – töretlen népszerűségnek örvendenek ezek a körülbelül hatvanötmillió éve kihalt élőlények. Michelle Medlock Adams a *Dinós áhítatok – Ásd bele magad a dinoszauruszok és a Biblia világába!* című könyvében a dinók bemutatása mellett a Szentírás üzenetét sem hagyja ki.

„Tudtad, hogy a *Therizinosaurusnak* akkora karmai voltak, mint egy kisebb kard, az *Argentinosaurus* pedig olyan nehéz volt, mint tíz elefánt? Gondoltad volna, hogy

Isten egyedinek teremtett téged? Hogy ő az, aki átsegít a nehéz helyzeteken, és terve van az életeddel?” – olvashatjuk a Denise Turu által illusztrált könyv fülszövegének elején.

A *Dinós áhítatok* című kiadványt hetvenöt rövid, ám nagyon informatív fejezetben veszi sorra az egykor élt őslények családjának legkülönfélébb tagjait, miközben a Biblia vonatkozásait is előtérbe helyezi.

DÁVID, GÓLIÁT ÉS VELOCIRAPTOR

Balicza Klára fordításában nemcsak olyan alapadatokat tudhatunk meg a könyv lapjairól, hogy milyen méretei voltak az adott dinónak, vagy mivel táplálkozott, de azt is, hogy melyik volt az a különleges tulajdonsága, amely párhuzamba állítható a fejezetek elején olvasható szentírási idézettel vagy a példaként említett bibliai személy tulajdonságával. Így kerül egymás mellé az egyik legkisebb, ám annál

harciasabb dinoszaurusz, a *Velociraptor* és a gyerek Dávid. Kicsinységük ellenére bátrak voltak.

„Nekünk nem kell olyan ádáznak lennünk, mint a *Velociraptornak*, rettenthetetlenségéből mégis tanulhatunk. Nem kell hagynunk, hogy kicsinységünk [...] visszatartsen bennünket attól, hogy helyes dolgot tegyünk, még

ha félelmetesnek tűnik is. A Bibliában olvasunk Dávidról, aki családjának legifjabb tagja volt, mégis őt hívta el Isten, hogy legyőzze az óriás Góliátot. Isten kiválaszhatta volna Dávid idősebb, nagyobb testvéreit is, de nem ezt tette. Dávid pedig nem adta fel, és legyőzte Góliátot. Nem félt, mert tudta, hogy Isten vele van, és felkészítette őt a csatára. Te mitől félsz? Mi tart vissza attól, hogy kövesd Isten számodra kijelölt tervét? Ha vele jársz, nem kell félned semmitől, mert ő melletted lesz minden lépésnél” – biztatja olvasóit Michelle Medlock Adams, a számos díjat nyert amerikai szerző, több mint száz könyv írója.

ÁSS MÉLYRE!

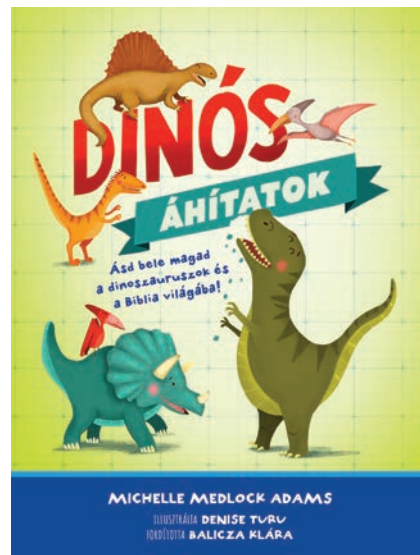
A *Dinós áhítatok* amellett, hogy az egykor élt vérengző vagy épp szelíd lelkű őssálatokról szóló szórakoztató olvasmány, feladatokat is ad a kötetet kézbe vevőknek. Az *Áss mélyre!* fejezetcím alatt mindig egy elgondolkodtató kérdést tesz fel az adott dinóval és a hozzá kötött igehellyel kapcsolatban, majd a *Ragadj tollat!* részben ehhez kapcsolódóan egy-egy feladat is várja a gyerekeket. A *Tudtad?* kérdés alatt pedig egy-egy érdekességet oszt meg az olva-

sókkal a dinórajongó Michelle Medlock Adams. Az érdekességek sorában többek között azt is megtudhatjuk, hogy a *Hypsilophodon* volt szinte az egyetlen olyan dinoszaurusz, amelynek pofazsákója volt, vagy a *Deinonychus* a macskákhoz hasonlóan vissza tudta húzni a karmait.

DINÓK A SZÉLRŐZSÁN

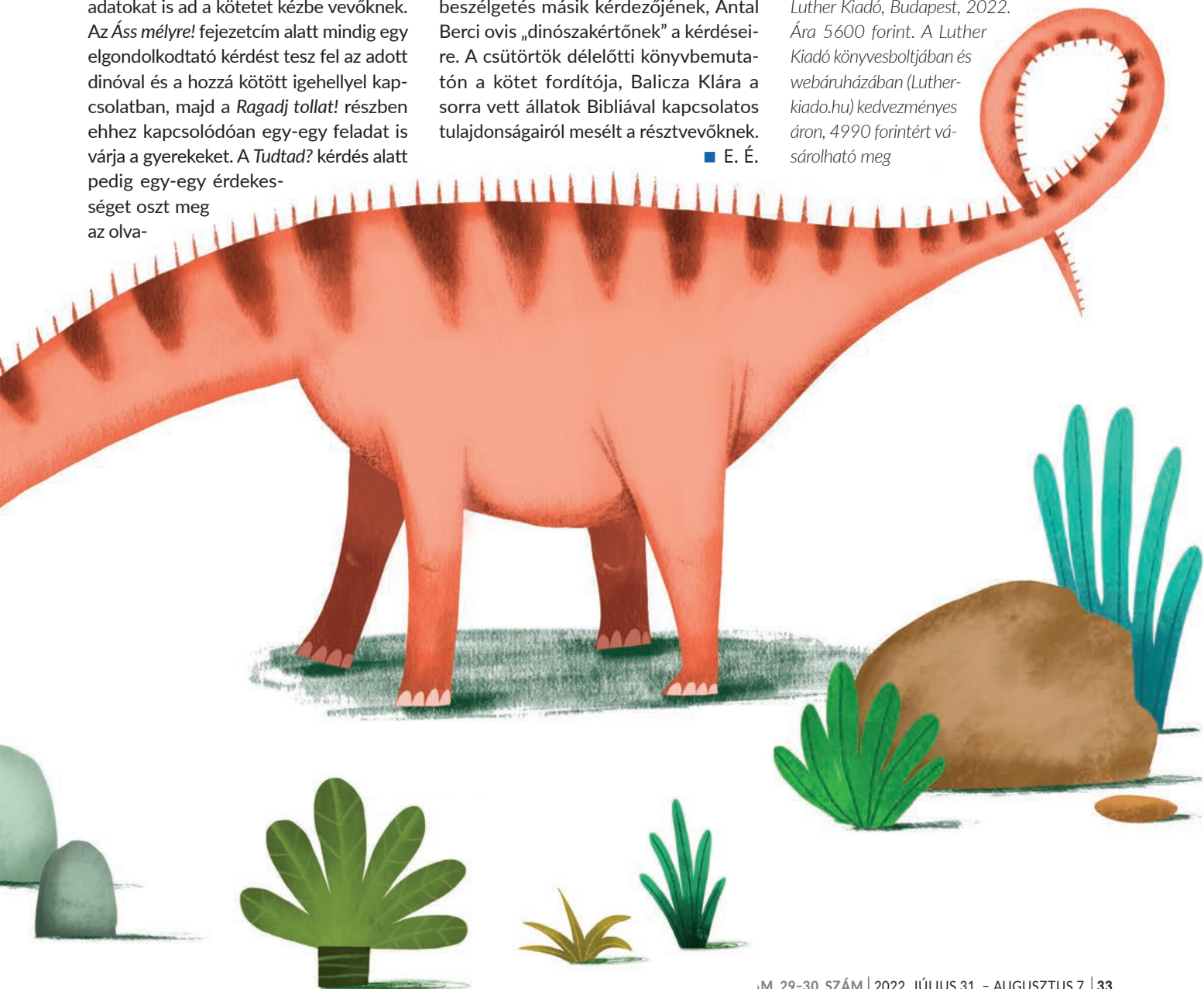
A kötetet július 14-én, a tizenharmadik Szélrőzsa evangélikus ifjúsági találkozón lelkes dinórajongói körben mutatták be. A gyulai alkalmon Boda Zsuzsa, a Luther Kiadó szerkesztője a könyvbemutatón részt vevő gyerekeket is játékos formában bevonva tette fel kérdéseit Gasparik Mihály őslénykutatónak. A Magyar Természettudományi Múzeum főmuzeológusa élvezetes stílusban mutatta be a kiválasztott őssálatokat, majd válaszolt a beszélgetés másik kérdezőjének, Antal Berci ovis „dinószakértőnek” a kérdéseire. A csütörtök délelőtti könyvbemutatón a kötet fordítója, Balicza Klára a sorra vett állatok Bibliával kapcsolatos tulajdonságairól mesélt a résztvevőknek.

■ E. É.

Michelle Medlock Adams: *Dinós áhítatok* – Ásd bele magad a dinoszauruszok és a Biblia világába! Fordította Balicza Klára. Luther Kiadó, Budapest, 2022.

Ára 5600 forint. A Luther Kiadó könyvesboltjában és webáruházában (lutherkiado.hu) kedvezményes áron, 4990 forintért vásárolható meg

Több nej, több anyós

Ilyen volt házasságban élni az Ószövetség korában

FOTÓ: MÉSZÁROS ANNA ZSÓKA

Kőszeghy Miklós professzor a hallgatóság gyűrűjében

A kánikulában sem féltek igazi „hot potato”, azaz aktuálisan kényes témát programként kínálni a Szélrózsa ifjúsági találkozó keretében a Lehetőségek piacán, az Evangélikus Hittudományi Egyetem és a Melancthon Evangélikus Szakkollégium közös sátrában. Kőszeghy Miklós egyetemi tanár Házasság, család és szexualitás az Ószövetségben címmel tartott július 13-án délután stand-upnak is beillő, könnyed stílusú, bibliai szövegekre és tudományos kutatások eredményeire egyaránt támaszkodó előadást.

A sok érdeklődőt, több generációt vonzó előadáson az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Teológia Tanszékének professzora elsőként arra mutatott rá, hogy voltak ugyan különbségek a családok életében aszerint, hogy nomád életmódot folytattak, vagy falvakban, városokban letelepedve éltek, de akár könnyen mozgatható sátor, akár épített ház volt a hajlékuk, intim tere senkinek nem volt: a gyerekek a fogantatástól a halálig testközelből látták az élet folyását.

Az egy háztartásban élők – mai fogalommal élve – leggyakrabban mozaikcsaládot alkottak, mivel mind a gyermek-, mind az anyahalandóság igen magas volt. Az anya szerepét sokszor a második feleség töltötte be, ő nevelte az elhunyt feleségtől született gyermekeket is. A többnejűség, a poligámia főként elvi lehetőségként állt fenn, csak az választotta ezt az életformát, aki el is tudta tartani a

nőket, és vállalta – tette hozzá Kőszeghy Miklós tréfásan –, hogy egyszerre több anyósa is lesz.

Az Ószövetség korában a házasságnak nem volt alapfeltétele a szerelem, előfordult, hogy a pár tagjai az esküvőn látták egymást először. A házasság a klánok közti viszonyrendszer kiegyensúlyozására szolgált. Olyan menyasszonyt kerestek, aki egyszerre volt kellően távoli és közeli: nem állt túl szoros rokonsági kapcsolatban a leendő férjjel, ugyanakkor jól leinformálható háttérrel bírt. Régészeti leletek nyomán úgy sejtik, a menyasszonyoknak mindössze a két százaléka származott öt kilométernél messzebből.

Az ifjú pár a fiú szüleihez költözött, és ott kezdte meg közös életét. A férj családja úgynevezett mátkapénzt fizetett a feleség családjának, amellyel tulajdonképpen az onnan kieső munkaerőt kompenzálta. Ezt gabonában vagy állat(ok) formájában

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

szolgáltatták, mivel az ószövetségi időben nem volt bevett a fémből vert fizetőeszköz használata.

Az esküvő amúgy nem járt nagy ceremóniával, és a férfi azon kijelentésén alapult, hogy a nőt feleségként nevezte meg. Alapvetően polgárjogi aktust jelentett, nem volt vallási aspektusa. Ugyanígy a válás sem volt különösebben bonyolult procedura. A „holtomiglan-holtodiglan”

fogadalom – a várható alacsony életkor miatt – maximum tizenöt-húsz év elköteleződést jelentett.

A nászéjszakát nagy elvárás övezte: mindenki a közelgő gyermekáldásban reménykedett. Ugyanakkor a terhességel – például a hosszával – kapcsolatosan meglehetősen kevés ismerettel bírtak a korszak emberei: így történhetett meg, hogy a férj házasságtörőnek gondolhatta a feleségét, aki gyermeket szült fél évvel azután, hogy ő elment a háborúba.

A családon belüli munkamegosztás kapcsán Kőszeghy Miklós hosszan idézte a derék asszony dicséretét a *Példabeszédek könyvéből* – hogy csak egy fél mondatot citáljunk ide: a szóban forgó illetőnek „nem kenyere a semmittevés” –, de aztán leszögezte: ez a bibliai szakasz egy jól szituált, a leírás szerint a városkapukban üldögélő férfi feleségéről szól, az átlagos családokban azonban a férfiak is keményen dolgoztak megélhetésük biztosításáért.

A nagy tapsot kiváltó előadás végén kérdezni is lehetett. Így esett szó arról, hogy mi történt, ha meghalt a férj, és a feleség özvegyen maradt, illetve ha meddőnek bizonyult a házasság, nem született gyermek belőle.

A közönség soraiban – akár a június 2-i, égető kérdéseket körüljáró zsinati vitanap folyamánként – a homoszexualitás témája is felmerült: vajon mit ír az *Ószövetség* az azonosneműek közötti szexuális kapcsolatáról? [Az egyházunk budapesti székházában rendezett vitanapról *Égető kérdések több oldalról körbejárva* címmel olvasható tudósítás az *Evangelikus.hu* portálon, illetve magazinunk június 19–26. számában. – A szerk.]

Kőszeghy professzor a válaszában rámutatott: a Szentírás szerint utálatosság, ha férfi férfival hál – ez a „tiltás” azonban nem egyedül szerepel a családi élet tisztaságáról szóló részben. Ugyanitt az állattal való közösülést is förtelmes cselekedetként írják le. A kérdező továbbment: vajon ilyen töltetű lehetett-e Dávid és Jonatán kapcsolata? Az egyetemi tanár a kettjük vonatkozásában használt héber szót idézve úgy fogalmazott: abból nem következik egyenesen, hogy homoszexuális viszonyban lettek volna, a szóban forgó kifejezéssel ugyanis nemcsak a (férfi és nő közötti) szerelmet jelölik a Szentírás nyelvében, hanem a szerződő felek közti lojalitásra is ezzel utaltak.

■ VITÁLIS JUDIT

„Hálaének” első Szélrózsámról

Hazafelé tartok Gyuláról, a Szélrózsá evangélikus ifjúsági találkozóról. Picit átköltve az eredetét így hangzik az énekem: áldásoddal megyek, megyek innen el, néked énekelek boldog éneket...

Jó, hát igazából nem énekelek, mert megbízhatóan rossz hangom van, ráadásul a vonaton ülök, ahol mások is vannak rajtam kívül. Az útitárs felebarátaim iránt érzett empátiámat gyakorolva csak magamban énekelek, így azonban nagyon szépen, stúdióminőségben hallok magamat. Sőt ami sokkal jobb: nem is csak magamat, hanem velem együtt azokat, akik tegnap este a Közel zenekar koncertjén énekelték ezt az éneket. Azt, amelyik mindig hálával rajzolt mosolyt fakaszt a lelkemben, amikor zenés istentiszteleten szól az angyalföldi gyülekezetemben.

A tizenharmadik Szélrózsáról tartok hazafelé. Mivel nekem ez volt az első, a korábbi Szélrózsá-házigazdák esetleges homlokráncolását kizárva nyugodtan állíthatom: ez volt életem legjobb Szélrózsá találkozója.

Mélyre hatolt bennem az itt eltöltött három nap. Olyan érzéseket keltett bennem, hogy ha most valaki megkérdezné, hogy érzem magam, nem tudnék rá olyan általános érvényű választ adni, mint hogy jól vagy nem jól, fáradtan vagy csodála-

tosan és a többi. Azért nem, mert mindenhol érzem magam. Csak abszolút értékben kifejezhető módon, amit nagyjából úgy tudnék szóban mégis kifejezni, hogy erőteljesen vagyok.

Mert a sok öröm mellett van bennem valamiféle szomorúság is, amiért nem tudtam (nyilvánvalóan teljesíthetetlen módon) mindenkinek megköszönni, hogy általa, vele, rajta keresztül megtapasztalhattam azt, amilyen erőteljes szeretettel volt ott velünk az Isten. Ahogyan a tizenharmadik Szélrózsá mottója hirdeti: „Közöttetek van.”

Jézus megdicsőülésekor Péter azt mondta: „Uram, jó nekünk itt lenni!” (Mt 17,4) Szerintem Isten is hasonlóképpen érezte, hogy jó volt neki Gyulán lenni. Velünk, bennünk, közöttünk, a Szélrózsán – ezért pedig hála és öröm cirkulál minden porcikámban.

Felvilannak bennem találkozások és ölelések. Nevetések és kézfogások. Mosolyok és pillantások. Szavak és mondatok, énekek és gólok. Imák és csendek, ízek és kortyok, viccelődések és beszélgetések – három szóval mindez: közöttetek az Isten.

Maradj mindig velünk, ha útra kelünk, őrizd életünk mindennap!

■ – BALCZÓ –

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Filozofálgatás lekvárral

Furcsa, hogy néha milyen hétköznapi, prózai cselekvések között jut el az ember fennkölt, filozofikus gondolatokig. Olyanokig akár, amelyeket olvasva ő maga is csak azt mondaná: á, ez túl magasztos, túl giccses.

Pedig tegnap ezt történt velem. Ugyanis lekvárt főztem be a feleségemmel. Gyerekkoromban anyám csinálta, nekem kellett segíteni, de házasként évekig nem főztünk levárt: kisgyerek mellett, nagyszülői segítség nélkül, városban nem is annyira egyszerű, ráadásul anyám, anyósom nyugdíjasként bőven készítettek, tőlük kaptunk, vagy éppen boltban vettünk.

El sem tudtam volna képzelni, hogy ebbe a játékba én is beszállok – idejétmúlt dolognak tűnt egy városi társasházi lakás konyhájában lekvárt főzni. Ahhoz kert kell, másfajta életforma, másfajta életérzés... Néhány éve azonban mi is elkezdtuk. Igaz, mi nem megtermeljük,

hanem a boltban vesszük, jobb esetben „Szedd magad!” akció keretében szedjük a gyümölcsöt hozzá.

És miközben készítettük, mozdulataim nyomán gondolatok születtek, nem csak baracklekvár.

FELNÖTTKÉNT ALKOTNI

Először is annak a csodája jutott eszembe, hogy a dolog nálam is működik: amit mi csinálunk, az éppolyan finom, mint az előző generáció eltett lekvárja. Emlékszem, kiskoromban hogy csodáltam bátyámat, aki szeretett és tudott főzni: döbbenetes volt, hogy amit csinál, abból milyen ételek, megszokott ízek születnek. És amikor magam is felnőttem, ámulva vettem észre, hogy ezt a csodát én is meg tudom csinálni: szeretek és tudok főzni, és amit főzök, sütök, az ízletes. (Annak pedig kedves bája van, amikor női kollégáim a tanárban tőlem kérik el egyik kuglófom receptjét...)

Nem kis részben ezáltal élem meg a felnőtté válás csodáját: hogy nemcsak történik velem az élet, hanem én magam is képes vagyok alkotni. Kamaszként hány-szor éreztem, hogy kicsi, gyenge vagyok e világhoz, hogy csak történnek velem az események! És mekkora élmény azt átélni, amikor azt látom, hogy aktív részese vagyok a világnak – tudok autót vezetni; gyermekeim és tanítványaim vannak; amikor megszólalok, emberek figyelnek szavamra; vagy amit főzök, az élvezhető. Hatalmas élmény megélni, hogy a teremtett világ nem ellenségem, nem legyőzni akar, hanem alkotórésze lehetek.

ÖRÖKÖLT MOZDULATOK

Második gondolatom a dunsztozóskor jutott eszembe. Ez a művelet azt jelenti, hogy a friss lekvárt tartalmazó üveget gondosan lezárjuk, majd párnákkal veszszük körül, hogy minél lassabban hűljön

ki, és így hosszabb ideig friss lehessen. Miközben rakosgattam a forró üvegeket egymás mellé, majd befedtem párnákkal, pokrócokkal, a mozdulatokból ráismertem anyám hajdani mozdulataira. Ugyanazok a mozdulatok; évtizedes vagy akár évszázados tudás kelt életre – ahogy szüleimtől tanultam, akik a szüleiktől tanulták...

Nevetséges, de erről is az jutott eszembe, mennyire nem velem kezdődött a történelem. Őseim mozdulata van az enyéimben: ahogy a lekvárosüveget a párnák közé rakják, ahogy evés előtt imádkoznak, azt viszem tovább akaratlanul is. Igaz, az ősök hibái, tévedései is ott vannak lehetőségként az én mai tévedéseimben, hibáimban: amikor a víta megoldása a veszekedés vagy a pofon csapás lesz, amikor a másik nem társ, hanem eszköz a szememben. (És csak reménykedem, hogy a lehetőség nem fordul valósággá...) De ha továbbgondolom, az én mostani döntéseim és mozdulataim is újjászületnek fiaim, unokáim döntéseiben, önkéntelen mozdulataiban. Nem velem kezdődött, és nem velem végződik a világ.

Én eljutottam odáig, hogy már fontosabb számomra az a mozdulat, amelyet én hagyok örökségül a fiaimra, mint az, amit én kaptam örökségként. Persze ez utóbbi is fontos, hiszen ha meg akarom érteni, ki vagyok, mit miért teszek úgy, ahogyan, miért reagálok a dolgokra úgy, ahogyan, ezzel tisztában kell lennem.

Ezékiel egy korabeli közmondást idéz: „Az apák ettek egrest, és a fiak foga vásott el tőle.” (Ez 18,2) Félelmetes, hogy mennyire nincs új a nap alatt, milyen pontosan megfogalmazza ez a népi bölcsesség mindazt, amit ma transzgenerációs kérdésnek hív a tudomány! Igaz, Ezékiel épp azt mondja: hogy mondhatok ilyesmit egymás között?! Vagyis: miért hiszitek, hogy ebből nincs kiút, hogy amit kaptatok, az kényszerűen mellettetek marad egész életetekben? Miért nézegettek örökké hátrafelé, miért mutogattok örökké ujjatokkal a szüleitekre: lásd, ezt kaptam tőled!

Hiszen felnőttek lenni épp azt jelenti, hogy átélem a kegyelmet, a megsza badulást, ki tudom mondani: van olyan mozdulat, amelyet továbbadok, és van olyan, amelyről azt mondom, megpróbálom nem továbbadni. Nem biztos, hogy sikerül, de ha már próbálom, nagy baj nem lehet.

DE UNOM MAGAMAT!

Harmadsorban az jutott eszembe: ennek a rengeteg lekvárnak a java részét nem én fogom megenni. Attól nem kell félni, hogy megmaradna, azt majd a fiaim megoldják – de a munka eredménye nagyrészt nem az enyém. És ez nem is olyan nagyon nagy baj.

Nem mintha nem szeretném a lekvárt, de bevallom őszintén, nem lényeges a kérdés. És egyre kevésbé fontos, hogy én mit kapok: annyi mindent megkaptam már az élettől, hogy egyre kevésbé bánt, ha valamit nem kapok meg. Ez nem

dolgok, hogy ő beszél. Egy ideig persze fontos („Csak én bírok versemnek hőse lenni...” – írta Babits *A lírikus epilógjában*), de egy idő után már nem leszek érdekes a magam számára. Nem valamiféle kegyes önfeláldozásról van szó, hanem arról, hogy a másik érdekesebb nálam. Unni magamat nem azt jelenti, unatkozom, hanem azt: már nem találok magamat annyira érdekesnek, hogy mindenáron a középpontban maradjak.

Jézus azt mondja: „...aki meg akarja menteni az életét, az elveszti azt” (Mk 8,35) – különös paradoxon! Akkor leszek igazából önmagam, ha már nem boncol-

KÉPINKILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: JULIA M. CAMERON / PEXELS.COM

szerénység, alázkodás, egyszerűen annak az öröme, hogy amim van, az fontosabb annál, ami hiányzik. Már nem én vagyok a fontos. Elviselem, ha valahol valami nélkülem zajlik, már nincs bennem „FOMO”, vagyis félelem a kimaradástól (*FOMO: fear of missing out, félelem attól, hogy kimaradunk valami fontos élményből, tapasztalatból – a szerk.*)

Egyszer egy jópofa lelkész ismerősöm tartott nekünk előadást munkájáról, akkor éppen hajléktalanok között dolgozott. Feszült figyelemmel hallgattuk, amikor egyszer csak felsóhajtott: „Hogy én hogy unom magamat!” Jót röhögünk. Pedig igaza volt: van, amikor az ember eljut arra a pontra, hogy önmagát unja, a saját hangját, azt, hogy róla szólnak a

gatom örökké magamat. Igaz, ehhez felnőtté kell válni.

Most kapcsolok: mindaz, amit tegnap kiokoskodtam lekvárfőzés közben, valójában arról szól, hogy mit jelent felnőtté válni. (Én kifejezetten szeretem a felnőtté válást, nem hiszek a gyermekkorban ragadt kis hercegeknek, sajnálom.) Felnőtt vagyok, mert alakítom és nem csak elszenvedem a világot; felnőtt vagyok, mert felismerem és elismerem az ősök mozdulatait anélkül, hogy magamat szolgáló módon alájuk vetném; és felnőtt vagyok, mert már fontosabb az, amit fiaimnak adok, mint az, amit én magam kapok. Mi mindenre nem jó egy lekvárfőzés és bő ötven év élet!

■ HEGEDŰS ATTILA

Egy népszámlálás margójára

Egyházunk és a demográfiai változások a múlt század első felében

A soproni evangélikus líceum tanári kara 1920-ban

Két világháború, határváltozások és -visszaváltozások, kitelepítések, lakosságcsere – a 20. század első felének történelmi megrázkódtatásait és mindezek következményeit egyházunk népe éppúgy megszenvedte, mint az ország egésze. Írásunk a népszámlálási adatok alapján rajzol képet arról, milyen változásokat hoztak ezek az évtizedek demográfiai szempontból a magyarországi evangélikusság körében.

A Központi Statisztikai Hivatal honlapját böngészve felfigyeltem a 2022-es magyar demográfiai összesítés adataira: ma hazánkban 9,7 millió fő él. Megtaláltam a 2011-es vallási és felekezeti kimutatásokat is. Ezek szerint akkor Magyarország népessége 9 937 628 fő volt, közülük 3 871 922 lélek (39 százalék) a katolikus egyházhoz tartozott (a római katolikusok száma 3 691 389, [37,1 százalék]; a görögkatolikusoké 179 176 [1,8 százalék]). A református egyházhoz tartozónak 1 153 454 fő (11,6 százalék), míg evangélikus felekezetűnek 215 093 fő

(2,2 százalék) vallotta magát. Az ortodox kereszténységnek csupán 13 710, az izraelita vallásnak pedig 10 965 híve volt. 4 672 484 fő az „egyéb” kategóriába került; ebben a nem vallásosokat, a kérdésre nem válaszolókat, illetve az egyéb keresztény közösségekhez vagy más vallásokhoz tartozókat tartja nyilván a statisztika.

A lakosság vallási hovatartozására vonatkozó kutatásokat megnehezíti, hogy az 1949 és 2001 között megtartott népszámlálások alkalmával nem mérték fel a magyar lakosság felekezeti megoszlását, így

ez csupán a belső egyházi felmérésekből és kimutatásokból rekonstruálható.

Cikkemben igyekszem bemutatni azokat a demográfiai változásokat – beleértve a területi módosulások következtében végbementeket is –, amelyeknek a következtében a magyarországi evangélikus lakosság megfoghatkozott, és társadalmi súlya lecsökkent.

ÚJ HATÁROK, MEGVÁLTOZOTT ARÁNYOK

Kiindulópontnak az 1910. évi népszámlálás adatait tekintettem, és figyelembe vettem, hogy a trianoni békediktátum ratifikálása után az apostoli Magyar Királyságnak a horvát társkirályság nélküli, 283 ezer négyzetkilométernyi területe 93 ezer négyzetkilométerre zsugorodott össze. De az új országhatárok megvóná-

sa nem csupán az ország népességének csökkenését hozta magával, hanem megváltoztak a nemzetiségi és a felekezeti arányok is.

A népszámlálási statisztikákban megtaláljuk Magyarország, Horvát-Szlavónország és a két ország együttes számszaki adatait is. E helyütt azonban csak a szűkebb értelemben tekintett Magyarország demográfiai adatairól szövegek.

Az összeomlás előtt, az Osztrák-Magyar Monarchia keretei között tartott utolsó, 1910. évi népszámlálás szerint Magyarország népessége (tehát Horvátország nélkül) 18 264 533 fő volt, közülük 1 306 384 fő ágostai hitvallású evangélikus, ez az akkori magyarországi lakosság 7,2 százaléka. Az evangélikus egyházon belül a nemzetiség szerinti megoszlás a következő volt: a magyarság az egyház tagjainak 31 százalékát tette ki, szlovák – a korabeli források szóhasználatával tót – volt 34,6 százalék, német ajkú pedig 32,6 százalék.

Az 1920-as népszámlálást már az új államhatárok között kellett megtartani, azonban az 1910-es adatok ebben a helyzetben már alkalmatlanok voltak a változásokat bemutató összehasonlítás elvégzésére. Így utólag elkészítették – akkori terminológiával élve – „Csonka-Magyarország” 1910-es kimutatásait is.

1910-ben a későbbi „Csonka-Magyarország” területén 7 606 791 fő élt, közülük 485 036 lélek volt evangélikus, a népesség 6,4 százaléka. A római katolikusok aránya 49 százalék, a reformátusoké 14,8 százalék volt.

1920-ban az új, trianoni országhatárok közötti területen a különböző – spontán és szervezett – népességmozgások következtében 7 980 143 fő élt, 6,2 százalékuk, 497 012 fő tartozott az evangélikus felekezethez. A római katolikusok részesedése a népességből 62,8 százalékra, a reformátusoké 21,4 százalékra emelkedett.

NEM CSAK LÉLEKSZÁMVESZTESÉG

A pusztaszám adatok bemutatása mellett érdemes röviden kitérni a két világháború közötti belső egyházi helyzetre is. A területi és a népességet érő veszteségek mellett igen komoly kulturális és társadalmi veszteségek is érték az egyházat. Nagy múltra visszatekintő gimnáziumok – például a kassai, a beszercebányai vagy az eperjesi – kerültek a határokon kívülre.

A három teológiai fakultásból pusztán a soproni maradt Magyarországon.

1920-ban a – korabeli írásmóddal – „magyarországi ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyház” egyetemes közgyűlése báró Prónay Dezső egyetemes egyházi és iskolai felügyelő javaslatára kimondta a területi integritás elvét: az egyházat területileg egységnek tekintik, és nem fogadják el a határváltoztatásokat.

Már ekkor megindult egy zsinat előkészítése is, amelynek fő céljai között határozták meg az 1893-as egyházi alkotmány reformját és református mintára a presbiteri rendszer bevezetését. Azonban a zsinat összehívására az elhúzódo viták és az 1929-es gazdasági világválság következtében csupán 1934-ben került sor. Megjelentek továbbá olyan vélemények is, hogy tekintettel az egyház súlyos anyagi helyzetére és a bekövetkezett területi aránytalanságokra, szükséges az egyházi közigazgatást arányosítani és ésszerűsíteni.

Ezzel párhuzamosan az egyházi közéletben is változás állt be. Gáncs Aladár székesfehérvári lelkész kezdeményezésére elindult az ébredési mozgalom, a gyülekezetekben és az egyházmegegyekben megélelni a egyházi élet. Viszont az első világháború lezárását követően megnőtt a vallást elhagyók, illetve a más felekezetbe áttérők száma is.

A 19. század második felét és a 20. század első évtizedeit meghatározó nemzetiségi kérdés a háromnemzetiségű evangélikus egyházban nyugópontra jutott. Az egyházon belül a magyarság aránya 69 százalékra emelkedett. Sajátos módon a trianoni határmódosítások oldották meg ezt a súlyos problémát.

1930-ra, többek között a Magyarországra irányuló aktív áttelepülési mozgalom révén, az ország lakossága 8 688 319 főre duzzadt fel. Az ország evangélikus lakosságának száma 534 165 főre emelkedett, viszont a népességen belüli aránya 6,1 százalékra csökkent.

Az 1938-as első bécsi döntéssel visszacsatolt felvidéki területeknek az országgal való újraegyesítése szintén a lakosság számának emelkedésével járt – 9 319 992 főre –, ám felekezetünk lélekszáma csupán 557 647 főre nőtt, a népességen belüli aránya pedig tovább csökkent: 6 százalékra. A statisztikai adatok kedvezőtlen változása mögött az húzódozott meg, hogy a „visszatért” területek lakossága jellemzően nem evangélikus volt.

Az 1940-ben meghozott második bécsi döntés következtében Észak-Erdély tért vissza Magyarországhoz. Ennek következményeként az ország lakossága 14 683 323 főre emelkedett. Az evangélikusok száma 729 929 főre gyarapodott, viszont a lakosságon belüli aránya tovább csökkent, 5 százalékra.

Észak-Erdéllyel több evangélikus egyházközösség is visszatért a magyar állam keretei közé. A gyülekezetek egyik felét az Ötvárosi Egyházmegyébe, míg a másik felét közvetlenül a Tiszai Evangélikus Egyházkerület püspöki hivatala alá osztották be. Az egyházkerület elnöksége az egyetemes közgyűléstől kapott felhatalmazása révén megszüntette az Ötvárosi Egyházmegyét, a települések egy részét a Tiszavidéki Egyházmegyéhez csatolták, míg a másik rész számára újonnan megszervezték az Erdélyi Egyházmegyét.

LEFELÉ TARTÓ SPIRÁL

A második világháborús vereség következményeként a korábban visszaszerzett területeket hazánk újra elvesztette, de a háborús idők alatti belső népmozgás, illetve a háborút követő spontán népmozgások következtében a lélekszáma csak 9 204 799 főre esett vissza. 1945 után a Csehszlovákiával kötött lakosságcsere-egyezmény és a német ajkú lakosság kitelepítése azonban érzékenyen érintette az evangélikus egyház közösségét. A nemzetközi egyezmények végrehajtása után 482 152 főre esett vissza a lélekszám, vagyis az 1930-as állapotokhoz képest ötvenezer fővel, míg 1920-hoz képest több mint tízezer fővel apadt az evangélikusok száma.

Összegzésként elmondhatjuk: az 1920–1949 közötti demográfiai változások a magyarországi evangélikusságot összességében igen negatívan érintették. Az adott időszakban eleinte – a területvisszacsatolások révén – emelkedett az evangélikusok lélekszáma, de minden pozitív számbeli változás ellenére az evangélikus egyház társadalmi súlya fokozatosan csökkent. Ez a folyamat tetőzött be az 1949-es népszámlálás kimutatásai szerint: a második világháború utáni lakosságcsere-egyezmények és a német ajkúak kitelepítése miatt demográfiailag még az 1920-as állapotoknál is súlyosabb helyzetbe került az evangélikus egyház.

■ KOVÁCS RUDOLF ZOLTÁN

A szerző Budapest Főváros Levéltárának segédlevéltárosa

Van képük hozzá!

Schneller János a Garten Balaton idei rendezvénysorozatáról

FOTÓ SCHNELLER JÁNOS ARCHÍVUMÁBÓL

Negyedik alkalommal rendezik meg idén a Balaton északi partjának imár négy településén a Garten Balaton elnevezésű kortárs művészeti fesztivált. A tíznapos kiállítás- és rendezvényfolyam a kortárs képző- és fotóművészet köré szerveződik. Lovas, Felsőörs, Csupak és Alsóörs kiállítóhelyein és szabadtéri helyszínein hét kiállítás és közel negyven program közül válogathatnak a vizuális művészetek szerelmesei augusztus 5. és 14. között. A rendezvényről az egyik szervező, Schneller János művészettörténész, a kelenföldi evangélikus gyülekezet tagja beszélt lapunknak.

„Négy éve azt fogalmazzuk meg Bánki Ákos képzőművész barátommal, hogy hiányzik a képzőművészeti magaskultúra a Balaton környékéről. Persze vannak remek zenei események és borkóstolók, de kortárs vizuális művészeti fesztivál nincs. Mivel nyáron a galériák, színházak zárva vannak, a budapesti kultúrafogyasztók nagy része pedig a Balatonnál pihen, éppen ezért úgy gondoltuk, hogy jó lenne idehozni egy kortárs képzőművészeti programsorozatot” – árulta el a Garten Balaton ötletének megszületéséről Schneller János.

A rendezvény célja a kortárs vizuális művészetek értő bemutatása akár a Balaton partján nyaralóknak, akár a helyben lakóknak. A szervezők tíz napon keresztül mindenki számára befogadhatóvá és élvezhetővé szeretnék tenni a kortárs képző- és fotóművészetet. Ennek érdekében

a négy településen látható kiállításokat számos társművészeti, ismeretterjesztő és oktatást szolgáló programmal teszik még vonzóbbá.

Már a 2019-ben megrendezett első Garten kortárs művészeti bázisnak kialakult a törzsközönsége, amely napról napra követte a programokat, és a következő évben is visszatért. Érezhetően többen vártak már egy ilyen típusú kulturális eseménysorozatra – mondta el Schneller János. „Tudtuk, hogy a kiállítások mellett más kortárs művészeti programra is szükség van, hiszen napközben mindenki strandol, tehát esténként lehet megszólítani az érdeklődőket. És lehet, hogy valaki a kertmozi vagy éppen egy koncert miatt tér be hozzánk, aztán végül megnézi az egyik kiállítást, így olyanokat is behívunk a kortárs kultúra körébe, akik eddig nem voltak benne.”

Arról, hogy milyen pluszt ad az evangélikus háttér a szervezésben, a művészettörténész így nyilatkozott: „A protestáns háttér szerintem hoz magával egyfajta világjobbító szándékot és azt, hogy a lehető legtöbb emberhez el szeretném juttatni, és közérthetővé szeretném tenni a kortárs képzőművészetet, mert az tagadhatatlan, hogy valamiféle magyarázatot igényel, hiszen nem egyértelmű, amit látunk. Az a célom, hogy olyan embereket is behívjunk ebbe a közegbe, akik még távolinak érzik. Másrészt a képzőművészetnek van egy olyan dimenziója, ami közel van a transzcendenshez. Bennem nagyon közel van a spiritualitás, a transzcendenssel való kapcsolat és a művészet. A magasművészet pedig mindig spirituális, és kapcsolatban van a transzcendenssel.”

KIÁLLÍTÁSOK

Lovas községben, a Nagy Gyula Galériában ötven művész több mint kétszáz alkotását tekinthetik meg a látogatók. A kurátorok nem titkolt célja a *Van képünk hozzá* címet viselő válogatással az, hogy hazai kortárs – fiatal és feltörekvő – művészek alkotásaiból olyan válogatást mutassanak, amelynek segítségével az érdeklődők képet alkothatnak a kortárs művészeti irányzatokról, sőt azonnali vásárlásra is lehetőség adódik.

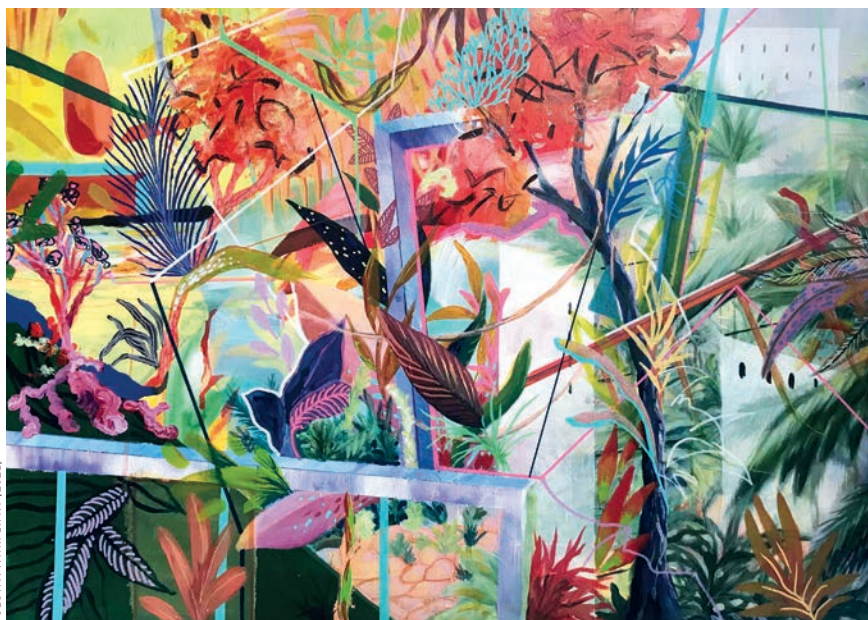
Ugyanitt *Szabad a pálya* címmel huszonöt grafikusművész alkotásaiból nyílik szabadtéri plakátkiállítás a lovaspályán, a szabad ég alatt, míg a község másik végén szintén szabadtéri molinókiállítás látható Kása Béla indiai fotóiból (nyitva augusztus 4-től 14-ig, mindennap 14-től 22 óráig). A megnyitó napján Maczky László fotóművész és Prokop-Maczky Gizella festőművész a műtermüket is megnyitják a kíváncsiak előtt.

Csopakon a ZM&G Galériában *InVision* címmel Verebics Ágnes egyéni kamarakiállításán festményekről és fotókról köszönnek vissza a művész hibrid lényei, állat- és emberportréi. A kultúrházban pedig *New Kids on the Block* címmel a fiatal művészeket tömörítő Skurc Group alkotásait láthatják a látogatók (nyitva augusztus 6-tól 14-ig).

Felsőörsön a Fotóudvarban és az alsóörsi Török házban a Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ programja látható több mint húsz alkotó közreműködésével. Installatív köztéri fotókiállítások, illetve a Felsőörsi Civilház és Helytörténeti Bemutatóhelyen egyéni fotótárlat várja a látogatókat; a fotográfusok művei az étkezés és a fotográfia összefüggéseit vizsgálják. A beszélgetések, tárlatvezetések, irodalmi programok és filmvetítések is e téma köré szerveződnek.

PÓDIUM – MŰVEK A PIACON

A pódiumokon a kortárs művészeti szcéna fiatal képviselői, galériások, művészeti menedzserek, gyűjtők és kurátorok ülnek egy asztalhoz, hogy a műkereskedelem és a kanonizáció kapcsolatáról, hazai és nem-

PÓDIUMI FÁNY: LIMIT (2021)

zetközi lehetőségekről, a művészet társadalmi szerepéről és a kitágult piac új lehetőségeiről beszéljessenek (augusztus 9-én és 10-én, kedden és szerdán 18 órakor). Két generáció eltérő szemléletű műgyűjtője találkozik augusztus 11-én, csütörtökön a Garten Balaton pódiumán, hogy megvitatassák a gyűjtés értelmét, és megosszák a nézőkkel a tapasztalataikat az elmúlt évtizedek kortárs piaci tendenciáiról.

A tárlatvezetések általában a kurátorok szempontjai ütköznek (augusztus 8. és 11., hétfő és csütörtök), augusztus 12-én, pénteken pedig rendhagyó tárlatvezetést tart dr.Máriás, de kerékpáros tárlatvezetésen (augusztus 13., szombat) és helytörténeti gyalogtúrán is részt lehet venni (augusztus 6., szombat).

KERTMOZI

A Buharov tervterek *Meleg vizek országa* című filmjének szereplői egytől egyig utat keresnek egy hitehagyott világ útvesztőiben, hogy alternatív csatornákon keresztül más és más létformákig jussanak el, megváltva ezzel létük elviselhetlenségét (augusztus 6., szombat). Kérdés, hogy sikerül-e.

Az *El akartam rejtőzni* című film Antonio Ligabue festőzséni életének valós története kitűnő játékfilmes feldolgozásban (augusztus 8., hétfő). A *Goya-gyilkosságok* című krimi két főszereplőjének művészettörténeti ismerettel kell nekivágnia a nyomozás tekervényes útvesztőjének (augusztus 9., kedd).

A magyar rajzfilmgyártás történetében egyedülálló alkotás Kovásznai György *Habfürdő* című animációs filmje,

amely a 20. századi festészet képi világából építkezve egészen egyedülálló vizuális élménnyel kecsegtet (augusztus 11., csütörtök).

ELŐADÓ-MŰVÉSZET

A színpadon fellépnek: Huba és Vazul, a kísérleti elektroakusztikus blues utazó zenészei (augusztus 5., péntek), majd a Kurtág és Ligeti zenéjét játszó duó tagjai, Zétényi Tamás és Gadó Gábor (augusztus 10., szerda); látható-hallható lesz a dadaista punk táncház pszichésen felszabadító filozófiai-metál-összhatását produkáló Tudósok zenekar (augusztus 12., péntek) és a Cseh Tamás dalait legautentikusabban megszólaltató Vodku fiai zenekar (augusztus 13., szombat).

Ezenkívül lesz irodalmi est Fenyvesi Ottóval (augusztus 7., vasárnap), Tandori Dezső-est, melyen a költő hanglemezeiből Pándi Balázs válogat (augusztus 7., vasárnap), és egy *Verslábak necc-harisnyában* című alternatív színházi est is az E-Mancik Színházi Manufaktúra jóvoltából (augusztus 14., vasárnap).

GYEREKPROGRAMOK

A szervezők a legkisebbekről sem feledkeztek meg: augusztus 8-tól 12-ig minden délelőtt múzeumpedagógiai foglalkozás várja a hat-tizenkét éves korosztály tagjait a Nagy Gyula Galéria kertjében.

■ K. B.

A fesztivál programjairól további információk olvashatók a Gartenbalaton.com oldalon.

VALKÓ DÁVID: AKALI DÉLELŐTT (2021)

„Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el”

Belmissziói konferencia Piliscsabán

Az idei missziói konferenciának – melyet július 3-tól 6-ig a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban tartottunk az Evangélikus Missziói Központ szervezésében – az év igéje (Jn 6,37) volt a mottója.

Jézussal való találkozásunk nem azon múlik csupán, hogy mi megyünk-e hozzá. Nem az a fontos, hogy mi mit teszünk: járunk-e templomba, megyünk-e ehhez hasonló lelki napokra, imádkozunk-e... A lényeg az, hogy ő hív és vonz minket magához. Földi utunkon mindent és mindenkit elveszíthetünk, de Istent és az ő igéjét nem. Ebben a hitben és tapasztalatban éltük meg az idei találkozót is két év kényszerű szünet után.

Semmivel nem pótolható az Úr jelenléte. Szervezhetünk, akarhatunk, „építhetünk gyülekezetet”, egyházat, de „*ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők. Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába óvják azt az őrk. Hiába keltek korán, és felelősek későn: fáradsággal szerzett kenyert esztek. De akit az Úr szeret, annak álmában is ad eleget.*” (Zsolt 127,1–2) Az

Úr él, és szeret minket egy bizonytalan, értékvesztett, bolond világban is.

Konferenciánkon hangsúly került az élő, hirdetett igére, a tanúságtételre és a bibliaköri beszélgetésekre. Hálásak vagyunk Lupták György nyugalmazott esperes és felesége, Luptákné Hanvay Mária kiskőrösi lelkész, Deák Bálint erdélyi, partiumi lelkész és felesége, Deák Andrea Csilla tanár, valamint Zsemberovszky Veronika hitoktató szolgálataiert.

Szentirmai Róbert ortodox pap hitelesen beszélt küldetéséről, szolgálatáról, az egyháznak a világban való munkájáról, amely ott kezdődik, hogy „*ha szemetet látsz, vedd fel*”. Ferenczy Erzsébet evangélikus lelkész (*képünkön*) szöveg az órállói felelősségről, a keresztyének mai feladatairól. Dr. Emődi Kinga orvos testi-lelki egészségünkről és annak megóvásáról tar-

tott értékes, tartalmas előadást. Horváth István, az Evangéliumi Aliánsz főtákkára missziói munkájáról szöveg, amelyet tengeren, utcákon, menekültek között végez ő és a vele kapcsolatot tartó szervezetek.

„Leves, szappan, üdvösség” az Üdvhadsereg jelszava. Évszázados munkájuk eléri a legnagyobb bajban, szükségben levőket: szegényeket, alkoholistákat, hajléktalanokat. Vecsey Bélának és feleségének, Enikőnek, az Üdvhadsereg lelkészeinek a bizonyágtétele mindenkit megérintett.

Végh Szabolcs zenész hét hangszert is megszólaltatott, sok szép éneket adott elő, illetve a közösséggel együtt is énekelt mindenki örömeire. Lelovics Zsolt zenetanár volt mindezekben segítségére.

A szolgálatok nagy része meghallgatható lesz az Evangélikus Missziói Központ honlapján.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

A szerző egyházunk országos missziói lelkésze, az Evangélikus Missziói Központ igazgatója

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Szomjazóknak élő víz

Diákok jóvoltából elevenedtek meg könyvlapok az EKME-konferencián

Különösen is becses lett minden résztvevő számára az Evangélikus Külmisziói Egyesület idei, július 7-10. között Piliscsabán tartott konferenciája, hiszen a koronavírus-járvány miatt két éven át kerülni kellett az ilyen közös együttléteket. A négynapos rendezvény központi gondolatként megjelölt szomjúság mégsem arra a türelmetlen vágyakozásra utalt, amely a jelenlévőket betöltötte, hogy végre ismét találkozhassanak egymással. Arra mutatott rá, ami minden misziói munkálkodás célja: hogy megismertesse az Istentől távol lévő embereket az örökkévaló víz forrásával, Jézus Krisztussal.

Ezzel a szándékkal indult egykor Bálint Zoltán és kis családja is Zimbabwebe. A férj vízügyi mérnökként e távoli afrikai ország ivóvízhálózatának kiépítésén fáradozott a Lutheránus Világszövetség kiküldetésében. A több mint harmincöt évvel ezelőtt Zimbabweben átélt élményeket, kalandokat felesége, Beáta örökölte meg egy könyvben, amely *Tóvá lesz a délibáb* címmel jelent meg 1989-ben a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztályának – a Luther Kiadó elődjének – gondozásában.

együttléten előadott jeleneteiken keresztül megelevenedtek Bálintné Kis Beáta több mint harminc évvel ezelőtt íródott könyvének lapjai.

A járvány okozta bizonytalan helyzetben a szervezők nem tervezhettek úgy, hogy Afrikából hívjanak vendégeket. Zoltán és Beáta révén, akik később Kenyában is közel nyolc esztendőn át szolgáltak, a „fekete kontinens” lakói mégis közel kerülhettek a konferencián jelen lévőkhöz. De talán úgy kellene fogalmazni, hogy ismét közel kerültek, hiszen az EKME a

sőt a testvérszervezetek munkájáról is. A résztvevők meghallgatták Bagaméri Eszter bizonyágtételét, aki az Operation Mobilization nemzetközi keresztény szervezet Logos Hope nevű hajóján szolgált egy esztendőn át a járvány kellős közepén. Megrendítő volt hallgatni vallomását arról, Isten hogyan használta fel a kényszerű bezártságot arra, hogy lelkileg érlelje a hajó „fogságába” szorult mintegy négyszáz munkatársat.

Eszterhez hasonlóan a konferencia másik előadója, Bonnyai Sándor is kiemelte, mennyire fontos az embernek megtalálnia a küldetését. Merthogy mindenkinek van Isten tervébe illeszkedő feladata. Sándor diákként Bőjte Csaba otthonában, majd felnőve Kárpátalján, a nagydobronyi árvaházban találta ezt meg. Ma már évről évre adománygyűjtő akciót szervez a nehéz sorban élő gyermekek számára *Karácsonyi angyalok* elnevezéssel. De a karitatív tevékenység mellett nem homályosult el benne a végső cél: az, hogy a kicsik arra a Krisztusra találjanak, aki az ő életének is a forrása.

Ahogy a samáriai asszony mérhetetlen szomját is csak egyedül Jézus tölthette be. A *János evangéliumában* feljegyzett történetről Karl Jánosné Csepregi Erzsébet nyugalmazott lelkesítő tartott élvezetes igehirdetés-sorozatot a reggeli és esti áhítatokon.

„Megittasodtam” – búcsúzott tőlem valaki a záró istentisztelet után. Humorral leplezte őszinte vallomását. Így igaz, ott Piliscsabán lelki szomjunkat olthatták, töltezhettek a konferencia résztvevői. Adja Isten, hogy így történjen a nyár folyamán másokkal is! Legyen áldás az országos rendezvényeinken, a gyülekezetek táborain, csendesnapjain! Legyen az a „víz”, amelyet Urunk ad nekünk mai tanítványai által, az ő szava, Lelke, gyógyításának ereje „örök életre buzó forrassá” bennünk!

■ B. PINTÉR MÁRTA

A szerző az Evangélikus Külmisziói Egyesület lelkesítő elnöke

A SZERZŐ FELVÉTELE

Úti beszámolója idén az evangélikus iskolák számára meghirdetett misziós verseny alapjául szolgált. A döntőbe jutott csapatok jutalma az lett, hogy részt vehettek az Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME) nyári konferenciáján, a Béthel Evangélikus Misziói Otthonban. A diákok által készített plakátokon és a piliscsabai

pártfogói révén már régóta ingyenebbeddel támogatja a Nairobi – Kenya fővárosa – Kawangware nevű nyomornegyedében élő kisdíjakok egy részét, az ország területén pedig negyven-ötven árva gyermek iskoláztatási költségeit vállalja fel.

A konferencián természetesen szó esett az egyesület ebbéli szolgálatairól,

Kisorsoltuk a nyereséget. Az *Evangelikus Élet* ez év június 19–26-i számában megjelent bibliai totó helyes megfejtését beküldő olvasóink között kisorsoltuk a nyereséget, Koczor Tamás *Ráérős történetek* című könyvét. A szerencse Nagy Ágnes olvasónknak kedvezett. A totó helyes megoldása: I. – 2, II. – 2, III. – 1, IV. – X, V. – X, VI. – 2, VII. – 1, VIII. – X, IX. – 1, X. – 2, XI. – 2, XII. – X, XIII. – X, XIV. – X, XV. – 1, XVI. – 2, XVII. – 1, XVIII. – 1, XIX. – X, XX. – X.

TRADICIONÁLIS HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS
ÉS FIA, FERENC

www.harangontes.hu

Cím:
2162 Órbottyán
Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Mobil:
+36 30 9489575
+36 30 7288161
Tel.: 06 28 360 170

E-mail:
gombosmi@harangontes.hu
info@harangontode.hu

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161; www.harangontes.hu.

EVANGÉLIKUS Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikuselet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.ballal@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUSZÁNNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.ballal@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSI EDE – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUSZA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazsuzsalutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) www.mondat.hu; Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online)
 • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. • Digitális előfizetés negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Egy digitális lapszám ára: 450 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
 • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Kegyelmes mennyei Atyánk! Áldunk és magasztalunk téged, amiért gyermekeiddé fogadtál bennünket, és hogy a Lélek által minket is szereteted hirdetőivé teszel. Atyai gondviselésedbe vetett bizalmunkkal fordulunk most hozzád, amikor eléd tárjuk könyörgésünket.

Kérünk, vezesd Szentlelkeddel egyházadat, ahogyan egy atya kíséri gyermekeit, és fogd a kezünket hűség és igazságosságokkal, hogy szent Igéd által a hitben gyarapodjunk, és hívogató szereteted hirdetőivé váljunk a hitetlenek számára is.

Jézus Krisztusért kérünk, Urunk, hallgass meg minket!

Taníts minden világi felsőbbiséget és egyházi előljárót arra a szeretetre, amellyel te fordulsz gyermekeid felé, hogy ők is féltőn szeressék a rájuk bízottakat. Adj a népek között testvéri egyetértést, és oszlass el közöttük minden viszályt. Állítsd meg a világban terjedő háborút, hogy a téged áldó testvéri szeretet és ne az értelmetlenül kiontott vér kiáltson hozzád.

Jézus Krisztusért kérünk, Urunk, hallgass meg minket!

Könyörgünk mindazokért, akik most atyai gondviselésedben bízva imádkoznak hozzád; kérünk a lelki és testi betegségben szenvedőkért, a háború elől menekülőkért, a haldoklókért és a gyászolókért. Mutasd meg nekik, hogy szereteted nem hagyta el őket még a legnehezebb órában sem.

Jézus Krisztusért kérünk, Urunk, hallgass meg minket!

Éreztesd velünk a mindennapok terhei között is bőségesen megújuló áldásodat. Áldj meg minden szeretetben növekedő családot, becsületes munkát, áldd meg a föld termését és a mindennapi kenyeret.

Jézus Krisztusért kérünk, Urunk, hallgass meg minket!

Hallgass meg imádságunkat atyai szereteted legnagyobb jeléért, az Úr Jézus Krisztusért, aki veled él és uralkodik mindörökkön örökké. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 8. VASÁRNAP – MT 5,43–48

A tökéletesség felé

Megmondattott – én pedig... A Hegyi beszéd 5. fejezetében az ószövetségi törvénnyel kapcsolatos jézusi álláspont kifejtése és szemléltetése olvasható. A „hallottátok, hogy megmondattott” szavakkal Jézus mindig visszautalt egy-egy parancsolatra – ne ölj, ne törj házasságot, ne esküdj hamisan, ne állj bosszút –, majd az „én pedig azt mondom nektek” folytatással korrigálta, elmélyítette és tökéletesítette azok addigi értelmezését.

Szándékos pontatlanság. A felebaráti szeretetre vonatkozó parancsolatot Jézus azonban tudatosan rosszul idézte. Ami a mózesi törvényben így szerepel: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!” (3Móz 19,18), azzal szándékosan nem foglalkozott, mert azt ő maga is az ószövetségi morál csúcának, a parancsolatok szíve közepének tartotta (vö. Mt 22,34–40). Tudta, hogy a felebaráti szeretet alapját: önmagunk szeretetét nem kell tanítani, mert az mindig kéznél van, és minden élethelyzetben képes a számunkra legjobbat kiválasztani. Úgy szeretni, szólni és tenni, ahogy nekünk is jólesne – ez magáért beszél, nem kell agyonmagyarázni.

A pontatlan „szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet!” szavakkal Jézus inkább a szeretet parancsának arra a józan paraszti ész diktálta értelmezésére és következtetésére utalt, amely szerint ha a felebarátot szeretni, akkor az ellenséget gyűlölni kell. Hiába ismerték a Jézus korabeli izraeliták az ellenséggel szemben tanúsított irgalmas és jóindulatú magatartást szorgalmazó ószövetségi biztatásokat – például: „Ha ráakadsz ellenséged eltévedt marhájára vagy szamarára, hajtsd vissza hozzá! Ha látod, hogy összeroskad terhe alatt annak a szamara, aki gyűlöl téged, ne hagyd magára, hanem segíts rajta!” (2Móz 23,4–5); „Ha éhezik, aki gyűlöl téged, adj neki kenyeret, és ha szomjazik, adj neki vizet...” (Péld 25,21) –, azokat elfogultan, már csak „házon belül”, maguk között, nem pedig tényleg mindenkire vonatkozóan tartották érvényesnek.

Döntés kérdése. Szeressétek ellenségeiteket, imádkozzatok üldözőitekért, legyetek, mint a napját gonoszokra és jókra egyaránt felhozó, igazaknak és hamisaknak egyformán esőt adó Atyátok: jók és tökéletesek! A szeretet parancsával kapcsolatosan ez a jézusi nóvum.

Jézus szerint nincs különbség ember és ember között. Szerinte mindenkit, az ellenséget, a bennünket bántó, a nekünk keresztbe tevő embert is szeretni kell. Ez nem azt jelenti, hogy ugyanazt a vonalmat és szeretetet kell éreznünk az ellenségeink iránt, mint a hozzánk közel álló szeretteink és barátaink iránt. Az ellenségszeretet nem érzés, hanem sokkal inkább tudatos döntés és lelkiület kérdése. Olyan magatartás, melynek

”

nem a megtorlás és a bosszú a mozgatója – ami emészt, rombol és megbetegít –, hanem ami kész akarattal teret adni az ösztönös emberi válaszadásokkal teljességgel ellentétben álló, természetfölötti, isteni készségeknek: a megbocsátani akarásnak és a jósnak – amely mindig gyógyít, nemesít és kiteljesít.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: RAWPIXEL.COM

Az ellenségét is szerető ember nem akar ártani, ítélkezni, bosszút állni, igazságot osztani. Másat akar: az ellenségében is látni akarja a testvért, a felebarátot, Isten képmását. Az ellenségét is szerető ember nem szab feltételeket és határokat az imádkozása vagy a jósból és szeretetből fakadó cselekedeteinek a gyakorlása során. Az ellenségét is szerető ember helyteleníti és kerüli a rosszat, küzd ellene, de nem emberi módon, hanem tökéletesen: a szelídség, a lemondás, az elengedés, a szenvedésre való készség, a megbocsátás és az önfeláldozás eszközeivel.

Jézus szeretettel kapcsolatos tanításában ez az igazán eredeti, a mércét magasra, mégsem elérhetetlenül magasra helyező újdonság. Ő maga járt előttünk példával, amikor üldözőinek, gyilkosainak, ellenségeinek is megbocsátott, imádkozott és kereszten halt értük.

■ MAGYARKUTI TÓTH KATALIN

Imádkozunk! Köszönjük, mennyei Atyánk, hogy gondviselésedben és irgalmadban világunknak és életünknek jó és biztos helye van. Segíts minket mindig rád tekinteni, szent akarodat követni. Akkor igazán, tökéletes fiadként tudunk majd élni és szeretni. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 7.) *Ne félj te, akit az Isten kedve! Békesség neked! Légy erős, légy erős!* Dán 10,19a. (Jn 16,20b; Mt 5,13-16; Ef 5,8b-14; Zsolt 48) A történetben nagyon meghatározó, hogy Dániel erőtlensége akkor lesz igazán valósággá, amikor látomásban találkozik az Úrral. A mi időnkben az Úr már nem olyan látványos módon mutatja meg az ő szentségének, szavában rejülő hatalmának az erejét, mint Dániel életében, hanem Szentlelke által igéjében. Az Úr megerősítette Dánielt, hogy megértesse a szavait és képviselhesse, leírhasa majd, illetve hogy hittel tudjon tovább imádkozni. Bennünket is Isten jelenléte és szava erősít meg. Lehet, hogy erőtlene vagyunk, és úgy érezzük, hogy ő nincs velünk, nem szól, de egyszer csak megszólal, és erőtlenségünk egy pillanat alatt erővé válik.

Hétfő (augusztus 8.) *És mi ismerjük és hisszük az a szeretetet, amellyel Isten szeret minket. Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne.* 1Jn 4,16 (Ézs 9,5b; Mt 7,7-12; Jn 9,24-34) A szeretet életünk egyik fő mozgatórugója. Ez kapcsol össze bennünket, embereket egymással és a Teremtővel is. „Szeretni: nem pusztá szó, / A szeretet élő való. / Mi Jézustól tudjuk: mi az igaz szeretet, / Ki érettünk emberré született” – szól egyik ifjúsági énekünk (ÉÉ 574,1). Ez megmutatja számunkra, hogy Isten szeretete Krisztus születésében, valamint a Megváltó első zsengeként történt feltámadásában nyilvánult meg, lett láthatóvá mindenki számára.

Kedd (augusztus 9.) *Fülöp [...] megkérdezte tőle [a kincstárnoktól]: Érted is, amit olvasol? Erre az így válaszolt: Hogyan érthetném, ha valaki meg nem magyarázza? És megkérte Fülöpöt, hogy szálljon fel, és üljön mellé.* ApCsel 8,30-31 (Zsolt 119,63; Mt 5,33-37; Jn 9,35-41) A Bibliában több helyen is olvashatunk olyan emberekről, akik egy adott élethelyzetben nem értik Jézust, mégis engedelmessékednek a szavának. Amikor Jézus azt mondja Péternek: „...vessétek ki hálójátokat fogásra!”, Péter így válaszol: „Mester, egész éjszaka fáradoztunk ugyan, mégsem fogtunk semmit, de a te szavadra mégis kivetem a hálóját.” (Lk 5,4-5) Nem értem, de ha te ezt mondod, Uram, megteszem. Az Úr nem mindig tanít meg bennünket arra, hogy mit miért és hogyan cselekszik, csak azt mondja: engedelmességet kíván. Mi is mindig úton és küldetésben vagyunk, csak észre kell vennünk!

Szerda (augusztus 10.) *Ha vizeken kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok sem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged.* Ézs 43,2 (Mt 8,26a;

Péld 8,12-21; Jn 10,1-10) A víz és a tűz is szolgálja az ember életét, de ki is tudja oltani. Annyi félelem, aggodás van jelen az életünkben, amelyet a különböző betegségek csak még jobban kihozhatnak belőlünk! Így ma minden korosztálynak vigasztalásra, bátorításra van szüksége leginkább. A lényeg azonban az, amit Ézsaiás próféta mond az olvasott igében: hogy ne félj. Bármi is adódik, bármilyen veszély fenyeget téged, ne aggódj, mert az Úr veled van. Bíz rá az életed, mert megváltott, neveden szólított és szólít folyamatosan, hiszen az övé vagy!

Csütörtök (augusztus 11.) *Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.* 1Kor 13,13 (Zsolt 31,24a; 1Kor 12,27-13,3; Jn 10,11-21) A szeretethimnusz e szavait nagyon sokan ismerjük. Hit által születünk újjá, hit által válunk Isten gyermekeivé, nyerjük el az örök életet, és Krisztus hit által lakik a szívünkben (Ef 3,17). A reménység hitünket táplálja ebben az életben. Mert ha egyszer elhittük Isten ígéreteit, akkor az marad csak hátra, hogy meg is maradjunk ebben a hitben türelmesen addig, amíg azok beteljesednek. Az igazi hit és remény azonban nem áll meg önmagában, hanem a szeretet gyümölcsét termi.

Péntek (augusztus 12.) *Igazságot szolgáltat az elnyomottaknak, kenyeret ad az éhezőknek [...] az Úr.* Zsolt 146,7 (Mk 8,6; Ef 4,25-32; Jn 10,22-30) Vannak helyzetek, amikor minden ember tehetetlen, de az Úr nem az. Ha a fülünk fáj, akkor a fül-orr-gégészetre megyünk, nem a belgyógyászatra – jó esetben. A mi életünk egyedüli szakorvosa a mindenható Isten. Ő ért hozzánk. Ő tudja, hogy milyenek vagyunk, mi van a szívünkben. Isten igazságosan mér, jól lát, a szívünket látja, s aszerint ítél meg minket. Megtart, megajándékoz mindazzal, amire szükségünk van. Táplál lelki eledellel, lelki kenyérral.

Szombat (augusztus 13.) *Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűnét!* Jn 1,29b (Ézs 50,6; Fil 2,[13]14-18; Jn 10,31-42) Ismerősen csengenek a fülünkben Keresztelő János szavai; akkor hangzanak el, amikor rámutat a közeledő Jézusra. Gyerekeknek tanítjuk, hogy nem szabad másra mutogatni, itt azonban senki sem szól rá a Keresztelőre, nem is helyteleníti a mozdulatát. Látták az emberek, mert látni akarták Jézust, vágytak a látására. Hitték abban, akit láttak. „A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.” (Zsid 11,1) Az Isten által rendelt egyetlen szabadulás számunkra is az, ha észrevesszük: az Isten Báránya, a Megváltó az, aki elveszi a világ bűnét.

HANGSZERES LUTHER MÁRTON-PÓLÓK!
Megvásárolhatók üzletünkben vagy a webáruházunkban

A VILÁG TELE VAN ISTENNEL

*A mi dolgunk,
hogy észrevegyük,
és írjunk róla.*

Figyelemre méltó
emberek, sorsok,
gondolatok és cselekedetek
kéthetente
az Evangélikus
Életben.

Próbaolvasási
akciónkban
6 korábbi
lapszámunkat kapja
50% kedvezménnyel
– mindössze
1800 forintért.